

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ**

**DIPLOMOVÁ PRÁCE
PŘEDSMLUVNÍ ODPOVĚDNOST**

Zpracovala: Tereza Jirásková

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Radek Spurný

Plzeň 2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Tereza JIRÁSKOVÁ**
Osobní číslo: **R16M0097P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Předsmluvní odpovědnost**
Zadávající katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Historický vývoj institutu předsmluvní odpovědnosti
3. Culpa in contrahendo v současné české právní úpravě
4. Culpa in contrahendo v české právní úpravě před 1. 1. 2014
5. Výkladová praxe soudů
6. Institut předsmluvní odpovědnosti v pracovněprávních vztazích
7. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:
viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Radek Spurný**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2020**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2021**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 20. července 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem veškeré prameny, ze kterých jsem čerpala při zpracování této diplomové práce, uvedla v seznamu použitých zdrojů.

V Plzni, 31. března 2021

.....

Tereza Jirásková

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu své diplomové práce JUDr. Radkovi Spurnému, za jeho ochotu, podnětné připomínky a cenný čas, který mi při zpracování této práce věnoval. Poděkování patří také celé mé rodině, za podporu nejen po dobu mého vysokoškolského studia.

Obsah

Úvod	9
1 Vývoj institutu a jeho zakotvení ve vybraných právních řádech	12
1.1 Historické kořeny institutu a vliv Rudolfa von Jheringa	12
1.2 Vliv Gabriela Faggella	14
1.3 Zakotvení institutu v právních řádech kontinentální Evropy	15
1.3.1 Německo	16
1.3.2 Rakousko	18
1.3.3 Itálie	19
1.3.4 Francie	20
2 Culpa in contrahendo v českém právním prostředí před 1. 1. 2014	22
2.1 Culpa in contrahendo ve světle starého občanského zákoníku	23
2.2 Culpa in contrahendo ve světle obchodního zákoníku	26
2.3 Aplikace institutu před rekodifikací	27
2.3.1 Neuzavření smlouvy v rozporu s očekáváním druhé smluvní strany ...	28
2.3.2 Nesdělení všech informací podstatných pro uzavření smlouvy	28
2.3.3 Způsobení neplatnosti smlouvy	30
2.3.4 Zneužití důvěrných informací	30
2.4 Culpa in contrahendo a třetí osoby	31
2.5 Promlčení nároku na náhradu škody	32
3 Culpa in contrahendo v současné české právní úpravě	33
3.1 Pojetí institutu po rekodifikaci	33
3.2 Stěžejní principy	35
3.3 Jednotlivé skutkové podstaty	37
3.3.1 Jednání o smlouvě bez úmyslu ji uzavřít	37
3.3.2 Neuzavření smlouvy v rozporu s očekáváním druhé smluvní strany ...	39

3.3.3	Nesdělení všech informací podstatných pro uzavření smlouvy.....	45
3.3.4	Zneužití důvěrných informací.....	50
3.3.5	Způsobení neplatnosti právního jednání	51
3.4	Culpa in contrahendo a třetí osoby	52
3.5	Promlčení nároku na náhradu škody	53
4	Výkladová praxe soudů.....	54
4.1	Výkladová praxe soudů před rekodifikací	54
4.1.1	Neuzavření smlouvy v rozporu s očekáváním druhé strany	54
4.1.2	Nesdělení všech informací podstatných pro uzavření smlouvy.....	58
4.2	Výkladová praxe soudů po rekodifikaci	62
4.2.1	Neuzavření smlouvy v rozporu s očekáváním druhé strany	62
4.3	Porovnání výkladové praxe soudů před a po rekodifikaci.....	65
5	Institut culpa in contrahendo a jeho praktické využití	66
5.1	Teoretická rovina uplatnitelnosti institutu v pracovněprávní oblasti.....	66
5.1.1	Vztah občanského zákoníku a zákoníku práce	66
5.1.2	Systematické zařazení	67
5.2	Jednotlivé skutkové podstaty	67
5.2.1	Jednání o smlouvě bez úmyslu ji uzavřít	67
5.2.2	Neuzavření smlouvy v rozporu s očekáváním druhé strany	68
5.2.3	Nesdělení všech informací podstatných pro uzavření smlouvy.....	69
5.2.4	Zneužití důvěrných informací.....	70
5.3	Příklad ze soudní praxe	70
	Závěr.....	73
	Resumé	76
	Seznam použitých zdrojů	77

Seznam zkratk

ABGB	Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch
CEC	Evropský zákoník o smlouvách
GDPR	Nářízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679
ObchZ	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
SOZ	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
ZP	Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Úvod

V rámci rekodifikace českého soukromého práva nabyt v roce 2014 účinnosti zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník¹. Jedním z institutů, který do českého právního prostředí přinesl, je institut culpa in contrahendo neboli předsmuvní odpovědnost². V českém právním prostředí se však nejedná o zcela neznámý pojem. Byť zde jeho výslovná zákonná úprava dříve absentovala, bývala jeho existence soudní praxí dovozována z tehdy účinných právních předpisů.

Ačkoliv od účinnosti občanského zákoníku již nějaký čas uplynul, problematika institutu předsmuvní odpovědnosti zůstává stále aktuální. Jeho zákonným zakotvením totiž vyvstalo několik výkladových nejasností, které mezi odbornou veřejností rozproudily horlivé debaty, přičemž soudní praxe zatím neposkytuje dostatečné odpovědi.

Motivací k napsání této diplomové práce byl především můj zájem o pochopení pravé podstaty předsmuvní odpovědnosti, neboť se dle mého názoru jedná o jeden nejzajímavějších institutů moderního civilního práva napříč právními úpravami.

Primárním cílem této práce je poskytnout na problematiku předsmuvní odpovědnosti ucelený pohled. Toho lze dosáhnout poukazem na historické souvislosti, teoretické základy a závěry soudní praxe a následně na využití institutu předsmuvní odpovědnosti v praxi.

Tato práce je členěna na úvod, pět kapitol a závěr. První kapitola nastiňuje historické kořeny institutu a jeho další vývoj ve vybraných právních řádech kontinentální Evropy, přičemž je poukázáno na jeho rozdílná pojetí v každém z nich. Tato kapitola byla do diplomové práce zanesena, neboť se domnívám,

¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. (dále jako „*občanský zákoník*“ nebo „*OZ*“)

² Na tomto místě bych ráda uvedla, že si jsem vědoma změny koncepce odpovědnosti, kterou rekodifikace soukromého práva přinesla. Na pojem odpovědnost tak není nahlíženo ve smyslu hrozby sankcí, tedy jako na následek nesplnění povinnosti, nýbrž jako na primární právní povinnost. Následkem porušení primárních povinností pak jsou povinnosti sekundární. Neplatí-li však z textu této práce něco jiného, je (předsmuvní) odpovědnost míněna sekundární právní povinností. [Viz HRÁDEK, Jiří. K § 2894 [Obsah povinnosti nahradit újmu]. In: ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081). [online]. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014 [cit. 15. 3. 2021]. ISBN: 978-80-7478-630-3. Dostupné z: www.noveaspi.cz pod identifikačním číslem ASPI: KO89_f2012CZ (dále jako „*ŠVESTKA, Občanský zákoník: Komentář (§ 2521-3081)*“)]

že povede ke snadnějšímu pochopení podstaty institutu předsmulvní odpovědnosti jako celku.

Ve druhé kapitole je pojednáno o pojetí institutu předsmulvní odpovědnosti na našem území v době před rekonifikací soukromého práva. Institut nebyl zákonem výslovně upraven a jeho existence bývala dovozována především z dílčích ustanovení zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník³ a zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník⁴. Z toho důvodu nejprve představím všechna relevantní ustanovení obou právních předpisů. Následně uvedu nejčastější případy předsmulvních povinností, které byly dovozovány soudní praxí.

Třetí kapitolu této práce lze označit za nejrozsáhlejší, neboť se zabývá současnou právní úpravou na našem území. Nejprve v ní vymezím pojetí institutu předsmulvní odpovědnosti po rekonifikaci, tedy zda mu v současné době lze přisuzovat smluvní nebo mimosmluvní povahu. Takové rozlišení je nezbytné zejména z pohledu povinnosti k náhradě škody. Největší prostor však věnuji jednotlivým předsmulvním povinnostem, které jsou upraveny zejména v ustanoveních § 1728 až § 1730 OZ. Dále je zaměřena pozornost na vybrané výkladové nejasnosti, které uvedená ustanovení obsahují. Takto problematickým se jeví být například ustanovení § 1729 OZ. Stručně nastíním také problematiku předsmulvní odpovědnosti a třetích osob. Opomenuto není ani promlčení nároku k náhradě škody.

Ve čtvrté kapitole bude srovnána výkladová praxe soudů před rekonifikací a po ní, přičemž detailnímu rozboru podrobím stěžejní rozhodnutí zejména Nejvyššího soudu. Tuto kapitolu jsem do diplomové práce zanesla, neboť právě soudní praxe měla vedle zahraničních vzorů největší vliv na formování institutu předsmulvní odpovědnosti do současné podoby.

V závěrečné kapitole této práce jsou teoretické poznatky z přechozích kapitol aplikovány na konkrétní modelové příklady z pracovněprávní oblasti. Nejprve však zodpovím otázku, z jakého důvodu se dají případy předsmulvní odpovědnosti aplikovat právě na tuto oblast. V závěru pak podrobím rozboru nedávné soudní rozhodnutí. Pracovněprávní oblast jsem si zvolila, neboť se na ní

³ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. (dále jako „*starý občanský zákoník*“ nebo „*SOZ*“)

⁴ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. (dále jako „*obchodní zákoník*“ nebo „*ObchZ*“)

dle mého názoru dá poukázat na praktické využití většiny případů předsmluvní odpovědnosti.

Budu-li v následujících kapitolách v souvislosti s českou právní úpravou užívat pojmů jako: předešlá či minulá právní úprava, je tím míněna právní úprava zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Pojmy jako: aktuální právní úprava, současná právní úprava, občanský zákoník či OZ, pak míním právní úpravu zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. A konečně pojmy jako: institut předsmluvní odpovědnosti, institut culpa in contrahendo, culpa in contrahendo či pouze institut, budu užívat jako pojmy souznačné.

1 Vývoj institutu a jeho zakotvení ve vybraných právních řádech

Předsmluvní odpovědnost neboli culpa in contrahendo je obtížné jednoznačně vymezit. Primárně tomu tak je z důvodu rozdílného pojetí institutu napříč právními řády různých zemí. Jednotné definici však brání také rozličnost skutkových podstat a v neposlední řadě jeho neustálý vývoj.⁵

Byť nelze uvést jeho jednotnou definici, je možné alespoň obecně naznačit, že se jedná o zavinění ve fázi uzavírání smlouvy. Přiblížím-li to české právní úpravě, pak půjde o „*povinnost smluvní strany k náhradě škody, případně jiný následek, který vzniká v důsledku porušení povinností, kterými je smluvní strana vázána při vyjednávání o smlouvě*“⁶.

I přes problematické vymezení je však zřejmé, že jeho podstatou je ochrana dobrých mravů a dobré víry smluvních stran již ve fázi před uzavřením smlouvy. V následujících podkapitolách nastíním okolnosti jeho vzniku, jeho následný vývoj a přijetí zahraničními právními řády.

1.1 Historické kořeny institutu a vliv Rudolfa von Jheringa

Vytvoření culpa in contrahendo je přičítáno německému právníkovi a profesorovi římského práva Rudolfu von Jheringovi, který ho v roce 1861 představil ve svém rozsáhlém článku *Culpa in contrahendo, oder Schadensersatz bei nichtigen oder nicht zur Perfektion gelangten Verträgen*. Reagoval tím na nevyhovující stav, který panoval v Německu na konci 19. století, kdy smluvním stranám nebyla zaručena účinná ochrana.⁷

Své úvahy demonstroval na kupní smlouvě, a to konkrétně na situaci, kdy kupující v důsledku svého omylu objednal větší množství zboží, než původně zamýšlel a následně odmítl chybně objednané zboží přijmout. Tím prodávajícímu vznikly nejen další náklady na přepravu, ale zároveň byla smlouva neplatná. Jhering zastával názor, že by strana, která nejednala s dostatečnou pečlivostí a zabránila tím uzavření platné smlouvy, měla být odpovědná za škodu, která takovým jednáním

⁵ MATULA, Zbyněk. *Culpa in contrahendo*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 3-5. ISBN 978-80-7357-719-3. „**MATULA, Culpa in contrahendo**“)

⁶ TINTĚRA, Tomáš. K 3. kapitola [Smlouva]. In: TINTĚRA, Tomáš.; PETR, Pavel. *Základy závazkového práva*. 1.díl. 2. vydání. Praha: Leges, 2020, s. 87. ISBN: 978-80-7502-476-3. (dále jako „**TINTĚRA, PETR, Základy závazkového práva**“)

⁷ MATULA, *Culpa in contrahendo*, s. 6

vznikla druhé straně, která na uzavření smlouvy spoléhala.⁸ Jheringovi se uvedená situace zdála velmi nespravedlivá, proto se snažil nalézt efektivní postup, v jehož důsledku by poškozený mohl uplatnit nárok na náhradu jemu vzniklé škody. V uvedeném případě však poškozený nemohl podat žalobu na základě smlouvy, neboť platná smlouva nebyla uzavřena. Jhering se proto snažil nalézt řešení v deliktním právu, přičemž velkou inspirací mu bylo především římské právo.⁹

Jedním z římských institutů, z kterého při svém bádání vycházel byla *actio legis Aquiliae* neboli žaloba z protiprávního způsobení škody na cizím majetku. Tato žaloba byla nazvána po *lex Aquilia*, zákonu z roku 286 př.n.l.¹⁰ Aquiliánská žaloba měla zpočátku ryze poenální charakter.¹¹ Jejím dalším vývojem však došlo ke změně jejího charakteru a poškozený si primárně mohl nárokovat náhradu škody.¹² Pomocí *actio legis Aquiliae* však bylo možné vymáhat pouze omezené druhy škod, přičemž přepravní náklady, z výše uvedeného příkladu, se mezi ně neřadily. Jako alternativa k Aquiliánské žalobě by se mohla jevit *actio doli*, neboli žaloba z podvodu. Uvedenou žalobu mohl sice podvedený využít ve chvíli, kdy se mu užití žádné další žaloby nenabízelo, vztahovala se však pouze na případy zlého úmyslu škůdce, a tudíž se opět nejevila jako optimální.¹³

Další inspirací Jheringovi byla *actio empti* neboli žaloba ze smlouvy. Tu mohl kupující, kromě dalšího, využít i v případě koupě *res extra commercium*, tedy v situaci, kdy nedošlo k platnému uzavření smlouvy. Právě to vedlo Jheringa k myšlence, že by se poškozený pomocí žaloby mohl domáhat náhrady škody také v případě, kdy smlouva nebyla z nějakého důvodu uzavřena. Současně pak bylo podle jeho názoru vhodné, aby se pomocí žaloby poškozený mohl bránit proti neplatnosti každé smlouvy, a nejen v uvedených případech.¹⁴ Jhering dále došel k závěru, že pokud je smlouva neplatná, tak sice zanikají práva a povinnosti z ní vyplývající, nezaniká však odpovědnost za protiprávní jednání škůdce.

⁸ KESSLER, Friedrich, FINE, Edith. *Culpa in Contrahendo, Bargaining in Good Faith, and Freedom of Contract: Comparative Study* [online]. *Harvard Law Review*, 1964, č. 3, s. 402 [cit. 3. 1. 2021]. ISSN: 2161-976X. Dostupné z: www.trans-lex.org

⁹ MATULA, *Culpa in contrahendo*, s. 6

¹⁰ HRÁDEK, Jiří. *Předsmluvní odpovědnost: Culpa in contrahendo*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2009, s. 21. ISBN: 978-80-903786-9-8. (dále jako „**HRÁDEK, Předsmluvní odpovědnost**“)

¹¹ BARTOŠEK, Milan, BARTOŠEK, Milan a JAVORSKÝ, Jan. *Encyklopedie římského práva*. Praha: Panorama, 1981, s. 199

¹² KINCL, Jaromír; URFUS, Valentin; SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995, s. 264. ISBN: 80-7179-031-1. (dále jako „**KINCL, Římské právo**“)

¹³ MATULA, *Culpa in contrahendo*, s. 6

¹⁴ MATULA, *Culpa in contrahendo*, s. 7

Poškozená strana má v tomto případě nárok na náhradu škody.¹⁵ V otázce zavinění dle Jheringa postačovalo zavinění ve formě nedbalosti.¹⁶ Pro úplnost je pak třeba dodat, že právě *actio empti* ovlivnila Jheringovo pojetí náhrady škody nejvíce. Zastával totiž názor, že by uplatněním náhrady škody měl být poškozený postaven do situace, ve které by se nacházel, kdyby o smlouvě nikdy nezačal jednat. Stejně jako tomu bylo právě v případě náhrady škody u *actio empti*.¹⁷ Byl tedy zastáncem náhrady tzv. negativní škody. O rozlišení mezi škodou pozitivní a negativní je dále pojednáno ve třetí kapitole této práce (3.3.1).

Uvedené římskoprávní žaloby však nejsou jedinými základy, na kterých Jhering institut *culpa in contrahendo* stavěl. Další inspirací mu bylo ustanovení § 284 Pruského zemského zákoníku z roku 1794, v němž stálo, že „*rozsah, v jakém se odpovídá při plnění smlouvy, se uplatní i v případě, jestliže některý ze smluvních partnerů zanedbá své povinnosti při uzavírání smlouvy*“.¹⁸ Vliv uvedeného ustanovení na Jheringovu doktrínu je pak zcela evidentní. Dle Pruského zákoníku odpovědnost za porušení povinnosti jedné ze smluvních stran vzniká již během samotného jednání o smlouvě, tedy ve fázi před jejím uzavřením, což s Jheringovým pojetím institutu koresponduje.

1.2 Vliv Gabriela Faggella

Významnou měrou se na formování institutu podílel také italský právník Gabriele Faggella. Jeho pojetí se však od Jheringova v mnoha směrech lišilo, poněvadž se na rozdíl od něj nezaměřoval pouze na případy, kdy byla mezi stranami uzavřená neplatná smlouva.¹⁹ Faggella ve své práci *Dei periodi precontrattuali e della loro vera ed esatta costruzione scientifica* z roku 1906 přišel s doktrínou založenou na „*dovození implicitní povinnosti vyjednávat, která vzniká na základě uzavření určité dohody o vyjednávání*“.²⁰ Předpokládal tedy vznik odpovědnosti již ve chvíli započetí jednání o uzavření smlouvy, a to v případě, že i) úmysl smlouvu uzavřít byl smluvními stranami projeven dostatečně

¹⁵ MIRMINA, Steven A. A Comparative Survey of *Culpa in contrahendo*, focusing on its origins in Roman, German, and French law as well as its application in American law. *Connecticut journal of international law* [online]. Hartford, CT: Connecticut Journal of International Law Association, s. 82. [cit. 6. 1. 2021]. ISSN: 0897-1218. Dostupné z: www.heinonline.com. (dále jako „MIRMINA, A Comparative Survey of *Culpa in contrahendo*“)

¹⁶ MATULA, *Culpa in contrahendo*, s. 8

¹⁷ HRÁDEK, *Předsmluvní odpovědnost*, s. 22

¹⁸ Tamtéž

¹⁹ HRÁDEK, *Předsmluvní odpovědnost*, s. 19

²⁰ Tamtéž

věrohodným způsobem, ii) jednání o uzavření smlouvy bylo později přerušeno a iii) následně vyšlo najevo, že zájem o uzavření smlouvy jedné ze stran byl pouze zdánlivý, což bylo v rozporu s oprávněným očekáváním další strany předpokládané smlouvy.²¹

Takové pojetí předsmuvní odpovědnosti však bylo na konci 19. století přijímáno odbornou veřejností spíše negativně, neboť v Itálii v té době bylo jednání o smlouvě, jakožto fáze před jejím uzavřením vnímáno jako nezávazné.²² I přes výše uvedené však Faggellovo pojetí institutu ovlivnilo jeho další vývoj v nejednom zahraničním právním systému. Jako příklad lze uvést právní systém Francie, kterému ho představil Raymond Saleilles v díle *De la Responsabilite Precontractuelle* z roku 1907, v kterém přebral a modifikoval Faggellovy myšlenky.

Na závěr je zajímavé uvést, že Faggella (na rozdíl od Jheringa, jehož doktrína vyžadovala ke vzniku nároku na náhradu škody zavinění) tvrdil, že nárok na náhradu škody vzniká již samotným porušením dohody o vyjednávání, přičemž existence zavinění v tomto případě není relevantní.²³

1.3 Zakotvení institutu v právních řádech kontinentální Evropy

Institut culpa in contrahendo prošel od počátku minulého století rozsáhlým vývojem. I navzdory tomu, že se k němu zpočátku odborná stavěla odmítavě, postupně se promítl, byť často v odlišném pojetí, do většiny evropských právních úprav. Přístup států k jeho pojetí se pak liší podle toho, zda daný právní řád kvalifikuje culpa in contrahendo jako smluvní či mimosmluvní, tedy podle právní skutečnosti, na základě které závazkový vztah vzniká. Jak bude uvedeno, rakouská a německá nauka dokonce zastává tzv. kvazi-smluvní model.²⁴ Rozdílný přístup se pak projevuje zejména v otázkách příčinné souvislosti a náhrady škody. Je však patrné, že všechny zastávané přístupy jsou vystavěny na společném základu, kterým je ekvita jakožto jakýsi „*mravní korektiv soukromého práva*“²⁵,

²¹ CASTRONOVO, Carlo. Předsmuvní odpovědnost (dále jako „**CASTRONOVO, Předsmuvní odpovědnost**“) in ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, TICHÝ, Luboš. *Sborník statí z diskusních fór o rekonstrukci občanského práva*. 3. díl, Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 175. ISBN: 973-80-7357-394-2.

²² MONSALVE-CABALLERO, Vladimir. The Legal and Historical Panorama of Culpa in Contrahendo at Contractual Negotiations-An Approach from European and Latin American Law [online]. *Revista de Derecho*, 2013, č. 39., s. 128. [cit. 8. 1. 2021] ISSN: 0121-8697. Dostupné z: www.redalyc.org. (dále jako „**CABALLERO, The Legal and Historical Panorama of Culpa in Contrahendo**“)

²³ CABALLERO, *The Legal and Historical Panorama of Culpa in Contrahendo*, s. 129

²⁴ MATULA, Culpa in contrahendo, s. 58

²⁵ HURDÍK, Jan; LAVICKÝ, Petr. *Systém zásad soukromého práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 70. ISBN 978-80-210-5063-1.

ač to na první pohled nemusí být zcela zřejmé.²⁶ Třebaže většina evropských právních řádů existenci institutu uznala, pouze v případě některých se promítl do výslovných zákonných ustanovení. Ve zbývajících zemích dovozují jeho existenci pomocí rozhodovací praxe soudů.

Byť se institut culpa in contrahendo promítl do mnoha zahraničních právních řádů, mezi které se řadí například řecký, portugalský či španělský²⁷, v této podkapitole se budu věnovat pouze německému, rakouskému a také stručnému nástinu italského a francouzského.

1.3.1 Německo

Jak již bylo uvedeno, za kolébku institutu culpa in contrahendo je považováno Německo, kde ho představil Rudolf von Jhering. Německý BGB účinný od 1. ledna 1900 na Jheringovy myšlenky částečně reagoval a umožňoval mimo jiné náhradu škody²⁸ způsobenou deliktním jednáním v předmluvním stádiu. Výslovná úprava institutu však v BGB v tehdejší znění chyběla.²⁹

Na dalším vývoji se velkou měrou podílely německé soudy, které na případy culpa in contrahendo zpočátku aplikovaly normy deliktního práva. Jedno z rozhodnutí, které znamenalo posun v jeho chápání, pak lze označit rozhodnutí Říšského soudu RGZ 78/239 ze dne 7. prosince 1911 známé také jako Linoleumrollenfall.³⁰ Soud se v něm zabýval případem zákaznice, která si v obchodě vybírala koberec a v důsledku nedbalosti zaměstnance obchodu na ni spadla role linoleí, která ji poranila. Žena pak zažalovala majitele obchodu a domáhala se náhrady škody, která jí byla způsobena. Soud v tomto případě již neuplatnil ustanovení upravující mimosmluvní odpovědnost.³¹ Místo ustanovení deliktního práva, a tedy ustanovení § 831 BGB upravujícího zanedbání výběru pomocné osoby, na základě kterého by se majitel obchodu mohl snadno exkulpat, pak aplikoval ustanovení § 278 BGB upravující smluvní odpovědnost bez možnosti vyvinění. Soud pak vytvořil konstrukci tzv. kvazi-závazku³², který mezi stranami vzniká již ve chvíli „započetí obchodních kontaktů“³³. Takový kvazi-závazek

²⁶ MATULA, *Culpa in contrahendo*, s. 5

²⁷ CABALLERO, *The Legal and Historical Panorama of Culpa in Contrahendo at Contractual Negotiations*, s.139

²⁸ Ustanovení § 823 odst. 1 a § 826 BGB

²⁹ HRÁDEK, *Předmluvní odpovědnost*, s. 23

³⁰ HRÁDEK, *Předmluvní odpovědnost*, s. 25

³¹ MIRMINA, *A Comparative Survey of Culpa in contrahendo*, s. 92

³² HRÁDEK, *Předmluvní odpovědnost*, s. 24

³³ MATULA, *Culpa in contrahendo*, s. 11

k náhradě škody pak vzniká porušením zvláštního předsmulvného vztahu, jehož obsahem jsou určitá práva a povinnosti.³⁴ Zvláštní předsmulvný vztah, který se podobá závazku ze smlouvy, tak mezi zákaznící a majitelem obchodu vznikl již ve chvíli, kdy zákaznice vstoupila do obchodu, a ne až v důsledku jejího zranění.

Ve svém důsledku se rozhodovací soudní praxe promítla do současného znění BGB, který od velké novely závazkového práva z roku 2002 institut culpa in contrahendo výslovně upravuje v ustanovení § 311 odst. 2 a 3.³⁵ Současné znění ustanovení § 311 odst. 2 BGB pak stanoví předpoklady pro vznik kvazi - závazku, tzn., že „závazkový vztah zakládající případnou odpovědnost vznikne také v případě i) zahájení smluvních vyjednávání, ii) iniciace smluvních vyjednávání, nebo iii) podobných obchodních kontaktů“. Otázku obsahu a rozsahu vzniklého vztahu však uvedené ustanovení neobsahuje.³⁶

Ustanovení § 311 odst. 3 BGB pak připouští vznik odpovědnosti v předsmulvním stádiu také třetí osoby, tedy takové, která nemusí být smluvní stranou, ale má na uzavření smlouvy vliv. Takovou osobou může být například znalec, rodinný příslušník či poradce. Na základě uvedeného ustanovení je však možné nejen dovodit odpovědnost třetí osoby, ale také ochranu, pro případ, že by se nacházela v postavení poškozeného.³⁷

V obou uvedených případech obsah právního vztahu vychází z ustanovení § 241 odst. 2 BGB, které stanoví, že strany jsou povinny zachovávat v závazkovém vztahu určitou míru ohleduplnosti vůči ostatním. V jeho světle je pak závazkový vztah mezi stranami založen na důvěře jedné strany v ohleduplné jednání té druhé.³⁸ Neméně důležité je pak ustanovení § 242 BGB, které zakotvuje *princip Treu und Glauben*, představující jakýsi korektiv chování stran, neboť stanovuje povinnost každého jednat v souladu s principy dobrých mravů a dobré víry.³⁹ Jak bude uvedeno v následujících kapitolách, jsou to právě principy dobré víry a dobrých mravů, které jsou ve většině právních úprav jádrem institutu culpa in contrahendo.

Právní teorie pak v souvislosti s porušením povinností vyplývajících ze vzniklého závazkového vztahu vyvozuje základní případy předsmulvních

³⁴ HRÁDEK, *Předsmulvná odpovědnost*, s. 132

³⁵ Tamtéž

³⁶ HRÁDEK, *Předsmulvná odpovědnost*, s. 25

³⁷ HRÁDEK, *Předsmulvná odpovědnost*, s. 82

³⁸ HRÁDEK, *Předsmulvná odpovědnost*, s. 46

³⁹ HRÁDEK, *Předsmulvná odpovědnost*, s. 43-44

odpovědnosti, kterými jsou „i) porušení povinnosti nepůsobit škodu, ii) porušení informační povinnosti a iii) ukončení jednání o smlouvě bez spravedlivého důvodu“. V případě vzniku povinnosti k náhradě škody se hradí především škoda negativní, jejíž rozsah záleží na konkrétním případě.⁴⁰

Byť tedy velká novela závazkového práva úpravu institutu částečně sjednotila, je jeho úprava stále velmi obecná, a je nutné ho i nadále vnímat v souvislosti s historickým vývojem a dosavadní soudní praxí.

1.3.2 Rakousko

Rakousko je na rozdíl od Německa zemí, kde institut není výslovně zakotven v zákoně a jeho existence je dovozována soudní praxí. Na jeho vývoji v rakouském právním prostředí měla zpočátku vliv Jheringova doktrína a později také například Gerhard Frotz, Rudolf Welsler či Helmut Koziol. Rakouské pojetí institutu je bezesporu ovlivněno také německou právní vědou a bohatou judikaturou jak rakouských, tak německých soudů.

Uznání jeho existence však trvalo o něco déle než v Německu. Stalo se tak až rozhodnutím rakouského Nejvyššího soudu SZ 49/94 ze dne 6. července 1976. V uvedeném rozhodnutí se soud zabýval případem prodejce bungalovu, který si po zahájení jednání jeho prodej rozmyslel a jednání ukončil.⁴¹

Stejně jako v Německu, i v Rakousku je předsmulvni odpovědnosti přisuzována kvazi-smluvní povaha. Byť rakouský ABGB na rozdíl od německého BGB institut výslovně nezakotvuje, v současné době jeho existenci lze dovodit z několika dílčích ustanovení. Tato ustanovení dávají základ vztahu, z něž vyplývají stranám určité povinnosti již ve fázi vyjednávání o smlouvě.⁴²

Stejně jako v Německu je vznik předsmulvniho vztahu spojován s okamžikem navázání obchodního kontaktu. Na rozdíl od německé úpravy však rakouská výslovné ustanovení upravující vznik předsmulvniho vztahu neobsahuje, nýbrž ho dovozuje z ustanovení § 859 ABGB, které stanoví skutečnosti, na základě kterých může vzniknout právní vztah.⁴³ Rozdíl je spatřován také v otázce samotného pojetí vzniku takového vztahu. Na rozdíl od německého pojetí není založen na vztahu důvěry potenciálních smluvních stran, ale na „*potřebě zajistit*

⁴⁰ MATULA, *Culpa in contrahendo*, s. 22

⁴¹ MATULA, *Culpa in contrahendo*, s. 29-30

⁴² HRÁDEK, *Předsmulvni odpovědnost*, s. 51-52

⁴³ MATULA, *Culpa in contrahendo*, s. 31

*vznik funkčních soukromoprávních vztahů a zároveň umožnit využívání informací, které strany získaly v rámci obchodních vztahů“.*⁴⁴

V rakouském právním prostředí je ve vztahu k institutu culpa in contrahendo věnována pozornost také odpovědnosti za třetí osoby. Základem smluvní odpovědnosti za třetí osoby je ustanovení § 1313a ABGB, které je uplatňováno také v případě předsmuvních závazkových vztahů. Ve světle tohoto ustanovení pak smluvní strana, odpovídá za veškeré činnosti, která za ni měla třetí osoba povinnost činit. Výjimku tvoří exces třetí osoby.⁴⁵ V otázce deliktní odpovědnosti jedné ze stran je pak aplikace ustanovení § 1313a ABGB sporná a rakouské soudy ji spíše odmítají.⁴⁶

Jednotlivé případy předsmuvní odpovědnosti jsou v rakouském právním prostředí dovozovány například z ustanovení § 878 ABGB upravujícího povinnost sdělení o počáteční nemožnosti plnění či z ustanovení § 874 ABGB upravujícího povinnost k náhradě škody v případě lstivého uvádění v omyl.⁴⁷ Pokud jde o náhradu škody, rakouská právní úprava (obdobně jako ta německá) rozlišuje mezi škodou pozitivní a negativní. Ve většině případů se stejně jako v Německu hradí škoda negativní. Oproti Německu je však rozsah hrazené škody limitován škodou pozitivní.⁴⁸ Na tomto místě mohu opět odkázat na třetí kapitolu (3.3.1), ve které se pojmy pozitivní a negativní škody zabývám podrobněji.

1.3.3 Itálie

V Itálii je obdobně jako v Německu institut výslovně upraven zákonem. Na jeho vývoj měl bezesporu velký vliv právě Gabriele Faggella, jehož doktrína vyvolala v italské právní obci pozitivní, ale jak bylo uvedeno, také negativní reakce. Mezi odbornou veřejností na toto téma probíhaly horlivé rozpravy, v jejichž důsledku byla do prvního evropského moderního zákoníku Codice Civile z roku 1942 včleněna ustanovení § 1337 a §1338.⁴⁹ Ustanovení § 1337 Codice Civile pak představuje generální klauzuli, na základě které jsou strany povinny během jednání o smlouvě jednat v souladu s principem dobré víry.

⁴⁴ HRÁDEK, *Předsmuvní odpovědnost*, s. 57

⁴⁵ HRÁDEK, *Předsmuvní odpovědnost*, s. 67

⁴⁶ HRÁDEK, *Předsmuvní odpovědnost*, s. 68

⁴⁷ MATULA, *Culpa in contrahendo*, s. 29

⁴⁸ HRÁDEK, *Předsmuvní odpovědnost*, s. 83

⁴⁹ CABALLERO, *The Legal and Historical Panorama of Culpa in Contrahendo at Contractual Negotiations*, s. 130

Zpočátku byla předmětná ustanovení interpretována italskými soudy spíše restriktivně, přičemž bylo možné uplatnit pouze dva případy předsmulvné odpovědnosti, a to i) ukončení jednání o smlouvě bez spravedlivého důvodu a ii) porušení informační povinnosti jedné ze stran tím, že druhou stranu neinformovala o důvodech zakládajících neplatnost smlouvy. Nicméně dalším vývojem judikatury se přístup k předsmulvné odpovědnosti změnil.

Za zásadní jsou považovány rozsudky italského Nejvyššího soudu č. 26724 a č. 26725 ze dne 19. prosince 2007, které řešily případ porušení informační povinnosti bankou vůči jejím klientům.⁵⁰ Mimo jiné tak bylo postaveno na jisto, že rozsah předsmulvné odpovědnosti ve smyslu ustanovení § 1337 Codice Civile nelze předem vymežit. Dále soud rozšířil možnost vzniku předsmulvné odpovědnosti také na případy, kdy v důsledku jednání v rozporu s principem dobré víry jedné ze smluvních stran byla uzavřena smlouva sice platná, ale nevýhodná pro druhou smluvní stranu. Do té doby nebyl vznik předsmulvné odpovědnosti v případech, kdy byla uzavřena platná smlouva, možný.⁵¹ V případě porušení předsmulvných povinností je pak tradičně hrazena škoda negativní.⁵²

1.3.4 Francie

Podíváme-li se do francouzského právního prostředí, zjistíme, že k explicitnímu zákonnému zakotvení institutu culpa in contrahendo, který je ve Francii kvalifikován jako mimosmluvní, došlo teprve v nedávné době. Francouzský Code Civil z roku 1804 institut dlouhou dobu výslovně neupravoval a případné poškození druhé strany ve fázi jednání o smlouvě bylo řešeno zejména prostřednictvím obecné klauzule deliktární odpovědnosti zakotvené v ustanoveních § 1382 a § 1383 Code Civil.

Stejně jako v předchozích případech, také ve Francii měla na vývoj institutu velký vliv rozhodovací soudní praxe. Jeden z prvních případů, ve kterém se francouzské soudy institutem culpa in contrahendo zabývaly, se udál již v roce 1883.⁵³ Z pozdějších rozhodnutí, ve kterých lze spatřovat jasné rysy nynějších skutkových podstat institutu, lze uvést například rozhodnutí Kasačního soudu

⁵⁰ FEBBRAJO, Tommaso. Good Faith and Pre-Contractual Liability in Italy: Recent Developments in the Interpretation of Article 1337 of the Italian Civil Code [online]. *The Italian Law Journal*, 2016, č. 2, s. 299 [cit. 12. 2. 2021]. ISSN: 2421-2156. Dostupné z: www.theitalianlawjournal.it. (dále jako „FEBBRAJO, *Pre-Contractual Liability*“)

⁵¹ FEBBRAJO, *Pre-Contractual Liability*, s. 301

⁵² FEBBRAJO, *Pre-Contractual Liability*, s. 305

⁵³ MATULA, *Culpa in contrahendo*, s. 42

z roku 1997⁵⁴. Soud zde posuzoval, zda smluvní strana měla spravedlivý důvod k ukončení jednání o smlouvě v případě, kdy se jednání dostalo do takové fáze, kdy smluvní strana mohla důvodně očekávat její uzavření.

V roce 2016 pak byla přijata dlouho očekávaná novela, označovaná jako reforma smluvního práva, která reflektovala vývoj francouzské právní nauky a judikatury za posledních 200 let. Kromě několika desítek dalších změn zakotvila především v ustanovení § 1112, § 1112-1 a § 1112-2 Code Civil také institut culpa in contrahendo. V těchto ustanoveních lze spatřovat výše uvedené ukončení jednání bez spravedlivého důvodu, informační povinnost či zneužití důvěrných informací. Stejně jako v případě ustanovení § 1337 italského Codice Civile je také u francouzského Code Civil ve světle ustanovení § 1112 požadavek dobré víry vyžadován již ve fázi vyjednávání o smlouvě.⁵⁵ Také ve Francii se v případě náhrady škody hradí škoda negativní.

⁵⁴ Rozhodnutí Kasačního soudu ze dne 7. října 1997, č. 96-10.380 [online]. Cour de Cassation, Chambre Civile 3 [cit. 14. 2. 2021].
Dostupné z: https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000007356883?page=1&pageSize=10&query=96-10380&searchField=ALL&searchType=ALL&tab_selection=all&typePagination=DEFAULT

⁵⁵ SONNENBERGER, Hans Jürgen. Dílčí reforma francouzského Code Civil [online]. *JurP. - Jurisprudence*, 2018, č. 4, s.3 [cit. 15. 2. 2021]. Dostupné z: www.noveaspi.cz pod identifikačním číslem ASPI: LIT250640CZ.

2 Culpa in contrahendo v českém právním prostředí před 1. 1. 2014

Od svého objevu Jheringem prošel institut culpa in contrahendo značným vývojem. Jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, od teoretických závěrů odborné veřejnosti přes rozhodovací činnost soudů si nakonec našel své místo v mnoha zahraničních právních úpravách. Byť by se mohlo jevit, že v důsledku společného vývoje s rakouskou právní kulturou, kdy na českém území platil až do roku 1950 rakouský ABGB, se v českém právním prostředí jednalo o institut všeobecně známý, opak je pravdou. Tento stav pak lze přisuzovat zejména historickému vývoji českého civilního práva, který byl ovlivněn nepříznivou politickou situací a sovětským právem.⁵⁶

Ačkoliv zde tak nebyl institut dlouhá léta explicitně upraven, jeho existence začala být postupně dovozována právními teoretiky i soudní praxí ze soukromoprávních zásad či dílčích ustanoveních tehdy účinných zákonů, zejména starého občanského zákoníku a obchodního zákoníku. Druhý uvedený upravoval především postavení podnikatelů a obchodní závazkové vztahy a představoval lex specialis, přičemž občanský zákoník jakožto obecný předpis soukromého práva, vůči němu působil subsidiárně.⁵⁷

Přestože ucelenou právní úpravu předsmluvní odpovědnosti, jakou máme v současnosti za účinnosti těchto dvou právních předpisů nebylo možné nalézt, již tehdy bylo možné spatřovat určité rysy současných skutkových podstat. Bylo tomu tak například v případě ustanoveních § 42 SOZ a § 268 ObchZ, která upravují odpovědnost za škodu způsobenou neplatností právního úkonu či ustanovení § 271 ObchZ upravující zneužití důvěrných informací. Další stopy institutu culpa in contrahendo bylo možné nalézt zejména v ustanoveních § 415, § 424 či § 49a SOZ a také dalších, o kterých bude pojednáno v této kapitole.

Pokud jde ovšem o otázku tehdejšího pojetí institutu v českém prostředí, jednoznačnou odpověď bohužel není jednoduché nalézt. Názory odborné veřejnosti v tomto směru nejsou jednotné a nabízí se hned několik možných řešení. Mimosmluvní pojetí zastával ve své rozhodovací činnosti Nejvyšší soud, který

⁵⁶ HRÁDEK, *Předsmluvní odpovědnost*, s. 108

⁵⁷ PLÍVA, Stanislav. K § 1 [Rozsah působnosti]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana; PLÍVA, Stanislav; a kolektiv. *Obchodní zákoník*. 12. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009, s. 1. ISBN: 978-80-7400-055-3.

nalézal stopy předsmuvní odpovědnosti zejména v ustanoveních § 415 SOZ a § 420 SOZ. Ten ve svém rozhodnutí⁵⁸ bez podrobnějšího odůvodnění uvedl, že povinnost vyplývající z předsmuvních jednání nemá smluvní povahu. Po vzoru německé a rakouské doktríny chápal institut jako kvazi-závazek Jiří Hrádek. Podstatou tohoto pojetí je, že ve chvíli, kdy strany započnou jednat o smlouvě, tak se mezi nimi vytvoří jakýsi zvláštní smluvní vztah, na jehož základě mají povinnost vzájemně se informovat o podstatných skutečnostech týkajících se smlouvy, respektovat se a neškodit si. Svůj názor na pojetí culpa in contrahendo nabídl i Jan Hurdík, v jehož pojetí šlo o institut, který je založený na zásadách soukromého práva.⁵⁹

Ač v otázce pojetí institutu culpa in contrahendo v českém prostředí nepanoval jednotný názor, v praxi to nečinilo zásadní problém. V otázce náhrady škody zde totiž bylo jednotné pojetí civilního deliktu, a tedy nebylo rozlišováno, zda povinnost k náhradě škody byla založena porušením předsmuvní povinnosti vyplývající ze smlouvy nebo ze zákona. Jak bude uvedeno v této kapitole, povinnost k náhradě škody tak byla vystavěna na generální klauzuli ve smyslu ustanoveních § 420 SOZ a § 373 ObchZ ve spojení s § 757 ObchZ.⁶⁰

2.1 Culpa in contrahendo ve světle starého občanského zákoníku

Jak bylo uvedeno v úvodu této kapitoly, institut byl právními teoretiky a judikaturou dovozován z několika dílčích ustanoveních starého občanského zákoníku. Níže je tak uveden jejich výčet, přičemž je nutné podotknout, že v některých případech nepanovala mezi odbornou veřejností jednoznačná shoda.

Prvním ustanovením, které by nemělo být přehlédnuto, je ustanovení § 420 SOZ, jež představuje tzv. generální klauzuli náhrady škody.⁶¹ Nezbytnými předpoklady pro vznik odpovědnosti za škodu pak bylo i) porušení právní povinnosti, ii) vznik škody, iii) příčinná souvislost mezi vzniklou škodou a porušením právní povinnosti a iv) zavinění alespoň ve formě nevědomé nedbalosti. Pokud byly uvedené předpoklady kumulativně splněny, bylo možné

⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. října 2006, sp. zn. 29 Odo 1166/2004

⁵⁹ MATULA, *Culpa in contrahendo*, s. 64

⁶⁰ HRÁDEK, Jiří. K § 2910 [Porušení zákona]. In: ŠVESTKA, *Občanský zákoník: Komentář (§ 2521-3081)*

⁶¹ Ustanovení § 420 odst. 1 SOZ: „Každý odpovídá za škodu, kterou zavinil porušením právní povinnosti.“

generální klauzuli aplikovat na veškeré případy náhrady škody, vyjma těch, u kterých zákon stanovil jinak.⁶²

Za stavební kámen institutu culpa in contrahendo bylo nicméně považováno ustanovení § 415 SOZ představující tzv. generální prevenční klauzuli. V souladu s předmětným ustanovením, v němž se promítá princip *neminem leadere*, byl pak každý povinen jednat tak, aby nebyla způsobena škoda na zdraví, majetku, přírodě a životním prostředí. Právě pro své obecné vymezení bylo vhodné pro aplikaci také v případě institutu culpa in contrahendo.⁶³

Jakkoli by se mohlo zdát, že ustanovení § 415 SOZ zakládalo samotnou skutkovou podstatu odpovědnosti za škodu, nebylo tomu tak. Porušení této prevenční povinnosti bylo protiprávním jednáním, v jehož důsledku mohla vzniknout škoda. Pokud pak byla mezi vzniklou škodou a protiprávním jednáním příčinná souvislost, vznikla odpovědnost za škodu ve smyslu výše uvedeného ustanovení § 420 SOZ.⁶⁴ Ustanovení § 415 SOZ poté dopadalo také na obchodněprávní oblast.⁶⁵

Dalším ustanovením obsahujícím myšlenky culpa in contrahendo bylo ustanovení § 424 SOZ, které stanovilo, že: „za škodu odpovídá i ten, kdo ji způsobil úmyslným jednáním proti dobrým mravům.“ Jednáním proti dobrým mravům pak bylo nejen jednání právem neupravené, ale také tzv. šikanózní, kterým škůdce při výkonu svého práva záměrně poškozoval jiného, což vedlo k nepřiměřeným důsledkům.⁶⁶ Pojem dobrých mravů je však obtížně uchopitelný a neexistuje jeho jednotná definice. Ústavní soud ho vymezil jako „*souhrn etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti*“, přičemž by měl být vždy posuzován s ohledem na konkrétní okolnosti daného případu.⁶⁷ Dále lze uvést například vymezení pojmu Jaroslavem Salačem, který ho své monografii Rozpor s dobrými mravy vymezil jako „*mimoprávní hodnoty společné určité společnosti*

⁶² ŠKÁROVÁ, Marta. K § 420 [Škoda]. In: ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta a kol. *Občanský zákoník I, II*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1201. ISBN: 978-80-7400-108-6 (dále jako „**ŠVESTKA, Občanský zákoník I, II**“)

⁶³ HRÁDEK, J., *Culpa in contrahendo*, s. 138-139

⁶⁴ ŠKÁROVÁ, Marta. K § 415 [Obecná povinnost]. In: ŠVESTKA, *Občanský zákoník I, II.*, s. 1186

⁶⁵ ŠVESTKA, *Občanský zákoník I, II*, s. 1188

⁶⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2007, sp. zn. 25 Cdo 874/2005

⁶⁷ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 26. února 1998, sp. zn. II. ÚS 249/97

*na určitém stupni vývoje - chápané jako nezpochybnitelné minimum slušnosti všech spravedlivě uvažujících jedinců“.*⁶⁸

Vazbu pojmu dobrých mravů na institut culpa in contrahendo lze spatřovat zejména v tom, že odpovědnost ve smyslu výše citovaného ustanovení mohla vzniknout v jakémkoliv stádiu právního jednání. Nebylo tudíž vyloučeno jeho uplatnění také ve fázi jednání o uzavření smlouvy.⁶⁹ Dále lze poukázat také na zahraniční právní úpravy. Jako příklad lze uvést Německo, kde pojem *Treu und Glauben* představuje jádro předsmuvní odpovědnosti. Je tedy zřejmé, že je institut culpa in contrahendo úzce spjat s ekvitními kořeny, a proto se ustanovení § 424 SOZ jeví jako vhodné pro jeho aplikaci.

Dalším ustanovením, které institut reflektovalo, bylo ustanovení § 42 SOZ upravující odpovědnost za škodu při zaviněném způsobení neplatnosti právního úkonu. Je patrné, že i zde lze nalézt stopy Jheringových myšlenek, neboť to byl právě on, kdo se snažil najít způsob k náhradě škody v případě neplatné smlouvy.⁷⁰

Nelze pak opomenout ustanovení § 3 odst. 1 SOZ, které se obdobně jako ustanovení § 424 SOZ dotýkalo dobrých mravů. Ustanovení § 3 odst. 1 SOZ pak stanovilo, že: „výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy“. Obecně platilo, že každý je oprávněn svá práva vykonávat a dosahovat tím svých soukromých zájmů. Jak však plyne z citovaného ustanovení, musela být dodržována určitá pravidla. Každý tak byl povinen vykonávat svá práva pouze v zákonném rámci a zároveň tím nesměl zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiného. Další podmínkou pak bylo, aby se jejich výkon nepříčil dobrým mravům.⁷¹ Oproti ustanovení § 424 SOZ nebyl v případě ustanovení § 3 SOZ vznik odpovědnosti vázán pouze na úmysl, a tak se jeví jako vhodným doplňkem v případě porušení dobrých mravů v předsmuvní fázi.⁷²

⁶⁸ HRÁDEK, *Předsmuvní odpovědnost*, s. 145

⁶⁹ SALAČ, Jaroslav. *Culpa in contrahendo v českém právu? Právní rozhledy*. Praha: C.H. Beck, 2002, č. 9, s. 416. ISSN: 1210-6410 (dále jako: „SALAČ, *Culpa in contrahendo v českém právu?*“)

⁷⁰ MATULA, *Culpa in contrahendo*, s. 65

⁷¹ ŠVESTKA, Jiří. K § 3 [Výkon práv a povinností z občanskoprávních vztahů; zásada prevence]. In: ŠVESTKA, *Občanský zákoník I, II*, s. 62

⁷² HRÁDEK, *Předsmuvní odpovědnost*, s. 148

Část odborné veřejnosti⁷³ spojovala institut culpa in contrahendo také s ustanovením § 43 SOZ, které ukládalo smluvním stranám povinnost předcházet možným rozporům. Soudní praxí je však dovozováno, že uvedená právní norma byla normou imperfektní a jejím porušením tak nevznikala odpovědnost za škodu.⁷⁴

2.2 Culpa in contrahendo ve světle obchodního zákoníku

Stejně jako starý občanský zákoník, také obchodní zákoník obsahoval ustanovení, z kterých lze existenci institutu culpa in contrahendo dovodit. Na rozdíl od něj však kladl důraz, s ohledem na svůj charakter, na zvyklosti a neformální postupy, avšak při zachování poctivého obchodního styku.

Oproti starému občanskému zákoníku v otázce odpovědnosti za škodu uplatňoval objektivní pojetí, tedy takové, kde ke vzniku odpovědnosti bylo vyžadováno i) porušení právní povinnosti, ii) vznik škody a iii) příčinná souvislost mezi vzniklou škodou a porušením právní povinnosti. Ke vzniku odpovědnosti ve světle obchodního zákoníku tedy nebylo vyžadováno zavinění. Existence institutu culpa in contrahendo v obchodních vztazích tak byla často zpochybňována, neboť samotný institut je na zavinění postaven.⁷⁵

Jedním z ustanovení, které s institutem nepochybně souviselo bylo ustanovení § 268 ObchZ, které upravovalo způsobení neplatnosti právního úkonu. Jak již bylo uvedeno, jednalo se o určitou dobu ustanovení § 42 SOZ. Oproti úpravě ve starém občanském zákoníku však byla formulace v obchodním zákoníku přesnější, neboť jasně stanovila, že nároku na náhradu škody se směl domáhat pouze ten, kdo o neplatnosti právního úkonu nevěděl. Samotná náhrada škody se pak řídila podle ustanovení § 373 ObchZ.⁷⁶

Neméně důležité bylo ustanovení § 271 ObchZ, které upravovalo ochranu tzv. důvěrných informací, a jak bude ostatně uvedeno v další kapitole, promítlo se také do úpravy současného občanského zákoníku. Předmětné ustanovení explicitně stanovilo, že strany jsou při jednání o smlouvě povinny nakládat s informacemi, jež jsou označeny jako důvěrné takovým způsobem, aby nedošlo k jejich prozrazení

⁷³ Například MATULA, *Culpa in contrahendo* nebo HULMÁK, Milan. *Uzavírání smluv v civilním právu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 158. ISBN: 978-80-7400-062-1 (dále jako: „**HULMÁK, Uzavírání smluv v civilním právu**“)

⁷⁴ HULMÁK, *Uzavírání smluv v civilním právu*, s. 158.

⁷⁵ HRÁDEK, *Předsmluvní odpovědnost*, s. 155

⁷⁶ HRÁDEK, *Předsmluvní odpovědnost*, s. 157

či zneužití. Pokud byla tato povinnost porušena, měla poškozená strana nárok na náhradu škody podle ustanovení § 373 ObchZ.⁷⁷

Dalším ustanovením, které se institutu culpa in contrahendo dotýkalo bylo ustanovení § 265 ObchZ, které stanovilo, že „výkon práva, který je v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku nepoživá právní ochrany“. Jednalo se tedy o jakýsi korektiv poctivého obchodního styku a stejně jako v případě ustanovení § 3 SOZ a § 424 SOZ bylo možné jeho vazbu na institut culpa in contrahendo spatřovat právě v jeho ekvitrním základu.⁷⁸

Co je však obsahem pojmu poctivého obchodního styku? Obecnou odpověď na tuto otázku lze hledat jen stěží, neboť většina judikatury pracuje s tímto pojmem spíše kazuisticky. Z odborné literatury však lze dovodit, že by institut poctivého obchodního styku měl splňovat tři kritéria, kterými jsou obecná morálka, obchodní zvyklosti a řádná péče. Předmětné ustanovení pak lze chápat jako další z klíčových pro institut culpa in contrahendo v oblasti obchodního práva.⁷⁹

Sporným se jevílo ustanovení § 377 ObchZ zakotvující informační povinnost smluvních stran, neboť tuto povinnost výslovně stanovilo pouze za předpokladu, že mezi stranami existoval závazkový vztah. Z toho důvodu například Zbyněk Matula nepovažoval toto ustanovení z pohledu předsmuvní odpovědnosti za relevantní.⁸⁰ Obdobně se k němu stavěl Jiří Hrádek, který jeho uplatnění sice připouštěl, ale pouze za předpokladu, že by předsmuvní vztah byl chápán jako závazkový vztah ve smyslu ustanovení § 377 ObchZ.⁸¹

2.3 Aplikace institutu před rekodifikací

V této podkapitole budou vymezeny a charakterizovány skupiny nejčastějších případů předsmuvní odpovědnosti, které byly judikaturou dovozeny. Rozboru judikátů, na kterých byly tyto případy vystavěny je věnována čtvrtá kapitola (4.1).

Pro úplnost je třeba uvést, že v případě porušení níže uvedených povinností v otázce náhrady škody byla obecně hrazena skutečná škoda a ušlý zisk ve smyslu ustanovení § 442 a násl. SOZ a § 379 ObchZ.⁸²

⁷⁷ HRÁDEK, *Předsmuvní odpovědnost*, s. 162

⁷⁸ MATULA, *Culpa in contrahendo*. s. 66

⁷⁹ HRÁDEK, *Předsmuvní odpovědnost*, s. 159-160

⁸⁰ MATULA, *Culpa in contrahendo* s. 66

⁸¹ HRÁDEK, *Předsmuvní odpovědnost*, s. 165

⁸² MATULA, *Culpa in contrahendo*, s. 77

2.3.1 Neuzavření smlouvy v rozporu s očekáváním druhé smluvní strany

Jak již bylo uvedeno, každý byl povinen počínat si tak, aby nebyla způsobena škoda. V případě, že v důsledku nedostatečné prevence jinému škodu způsobil, bylo možné dovodit jeho odpovědnost za škodu ve smyslu ustanovení § 415 a § 420 SOZ. Podívejme se však na vznik odpovědnosti z hlediska institutu culpa in contrahendo. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí⁸³ dovodil, že pokud strany jednaly o smlouvě a jednání dospělo do fáze, kdy jedna ze stran byla v důsledku chování druhé strany v dobré víře, že smlouva bude uzavřena, byla ta ze smluvních stran, která jednání o smlouvě ukončila bez legitimního důvodu a jednala tak v rozporu s ustanovením § 415 SOZ, povinna k náhradě škody podle § 420 SOZ. Na případ ukončení jednání o smlouvě bez legitimního důvodu bylo možné aplikovat také ustanovení § 424 SOZ, a to v případě, kdy ukončení jednání o smlouvě bylo v rozporu s dobrými mravy.⁸⁴

Nejvyšší soud v uvedeném rozhodnutí⁸⁵ stanovil limit v otázce rozsahu náhrady škody. Omezil tak náhradu škody pouze na tzv. neobvyklé náklady, tedy na ty, které poškozená strana vynaložila na základě specifických požadavků druhé strany. Otázka, zda je vhodné limitovat rozsah náhrady škody právě uvedeným hlediskem jejich obvyklosti, byla předmětem debat odborné veřejnosti. V kapitole věnující se judikatuře (4.1.1) je pak nastíněno, jak se postoj soudů v tomto ohledu měnil.

2.3.2 Nesdělení všech informací podstatných pro uzavření smlouvy

Ačkoliv nebyla povinnost informovat druhou stranu (neboli tzv. informační povinnost) ve fázi jednání o smlouvě ve starém občanském ani obchodním zákoníku jednotně upravena, její úpravu bylo možné najít v dílčích ustanoveních rozsetých v obou právních předpisech. Ve starém občanském zákoníku se jednalo například o případy sjednávání kupní, spotřebitelské či pojistné smlouvy. Následky porušení této povinnosti se pak v konkrétních případech různily. Například v případě kupní smlouvy mohlo založit odpovědnost za vady ve smyslu ustanovení § 597 SOZ, v případě spotřebitelské smlouvy pak prodloužit lhůtu k odstoupení od smlouvy ve smyslu ustanovení § 53 odst. 7 SOZ.⁸⁶ Jakkoli pak obecná právní úprava informační povinnosti jako celku v obou předpisech absentovala a obecná

⁸³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. října 2006, sp. zn. 29 Odo 1166/2004

⁸⁴ MATULA, *Culpa in contrahendo*, s. 64

⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. října 2006, sp. zn. 29 Odo 1166/2004

⁸⁶ HULMÁK, *Uzavírání smluv v civilním právu*, s. 155

povinnost informovat druhou smluvní stranu neexistovala, její existenci bylo možné dovodit z generální prevenční klauzule.

Pokud jde o informace, které si smluvní strany byly povinny během jednání o smlouvě sdělit, lze generalizovat, že jimi měly být všechny skutečnosti rozhodné pro uzavření smlouvy. Tedy takové, na základě kterých mohla smluvní strana vyhodnotit, zda smlouvu uzavře, či nikoliv. Jednalo se tedy primárně o takové informace, jejichž neznalost by druhou smluvní stranu mohla uvést v omyl.⁸⁷ Porušení informační povinnosti se strany mohly dopustit například tím, že předmětné informace druhé straně uvedly nepravdivě či zkresleně. O porušení informační povinnosti však šlo také v případě, že strana relevantní informace druhé straně nesdělila vůbec.⁸⁸

Jak bylo uvedeno, nesplnění informační povinnosti jedné ze stran mohlo vyvolat právně relevantní omyl. V této souvislosti lze poukázat na ustanovení § 49a SOZ, v jehož světle byla smlouva, která byla uzavřena v důsledku omylu způsobeného porušením informační povinnosti jedné ze smluvních stran, relativně neplatná. Tento omyl pak musela strana vyvolat, nebo o něm vědět.⁸⁹ Avšak ne každý omyl smluvní strany ve svém důsledku způsobil neplatnost smlouvy, vždy se muselo jednat o omyl omluvitelný⁹⁰, tedy takový, kterému se smluvní strana při zachování obvyklé pozornosti nemohla vyvarovat.⁹¹ O omluvitelný omyl pak nešlo v případě, kdy smluvní strana, jež byla v omyl uvedena, měla možnost ověřit si informace, které jsou pro uzavření smlouvy relevantní, ovšem této možnosti nevyužila.⁹² Omyl v pohnutce k uzavření smlouvy obecně k její neplatnosti nevedl. Pokud se však stala součástí smluvního jednání, tedy druhá smluvní strana o takové pohnutce věděla, mohla mít i ta z hlediska omylu význam.⁹³

Je však důležité činit rozdíl mezi právní úpravou institutu omylu a informační povinností. Jakkoli je v obou případech stranám ukládána povinnost sdělit druhé straně konkrétní informace, každý z nich sledující jiný cíl. Institut omylu řeší především vadou vůle jednajících osoby, tedy jakéhosi nesouladu mezi

⁸⁷ HRÁDEK, *Předmluvní odpovědnost*, s. 177

⁸⁸ MATULA, *Culpa in contrahendo*, s. 73

⁸⁹ Viz. ustanovení § 49a SOZ

⁹⁰ HULMÁK, *Uzavírání smluv v civilním právu*, s. 155

⁹¹ ŠVESTKA, Jiří. K § 49a [Neplatnost právního úkonu pro omyl]. In: ŠVESTKA, *Občanský zákoník I, II.*, s. 434.

⁹² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. prosince 2002, sp. zn. 30 Cdo 1251/2002

⁹³ HULMÁK, *Uzavírání smluv v civilním právu*, s. 155

právními následky vyvolanými a těmi původně zamýšlenými. Oproti tomu informační povinnost řeší rozdílnou míru informovanosti smluvních stran.⁹⁴

2.3.3 Způsobení neplatnosti smlouvy

Jak plyne z již uvedeného, nesplnění informační povinnosti mohlo mít za následek neplatnost smlouvy. Starý občanský zákoník i obchodní zákoník na výslovnou úpravu neplatnosti právního úkonu pamatovaly a zakotvily ji v ustanoveních § 42 SOZ a § 268 ObchZ. V případě způsobení neplatnosti právního úkonu ve smyslu ustanovení § 42 SOZ byla poškozená strana oprávněna uplatňovat nárok na náhradu škody ve smyslu ustanovení § 420 SOZ, avšak pouze za předpokladu, že neplatnost byla způsobena zaviněně.⁹⁵ Rozdílně na problematiku neplatnosti právního jednání nahlížel obchodní zákoník. Ve smyslu ustanovení § 268 a § 373 ObchZ byla poškozená strana oprávněna uplatňovat nárok na náhradu škody pouze za předpokladu, že o neplatnosti právního úkonu nevěděla. Občanský zákoník výslovný požadavek nevědomosti o neplatnosti právního úkonu na smluvní stranu uplatňující nárok na náhradu škody nekladl, přesto však bylo možné jeho uplatnění dovodit.⁹⁶

2.3.4 Zneužití důvěrných informací

Strany si během jednání o smlouvě vyměňují informace různého druhu, charakteru i původu, přičemž každá z takových informací vyžaduje různý stupeň ochrany. V obecné rovině nebyly informace vyměňované mezi stranami chráněny a strany byly oprávněny s nimi nakládat podle svého uvážení. Pokud pak měly zájem některé určité informace ochránit před zneužitím například pod hrozbou smluvní pokuty, mohly si tak sjednat ve smlouvě.⁹⁷

Další způsob ochrany sdělených informací představovalo výše uvedené ustanovení § 271 ObchZ, na základě kterého byla poskytnuta ochrana takovým informacím, které smluvní strany označily za důvěrné a vzájemně si tak sdělily, a to bez ohledu na to, zda smluvní strany smlouvu nakonec uzavřely, či nikoliv. Nebylo však možné spravedlivě očekávat, že každá informace, kterou smluvní strany za důvěrnou označily, neboť subjektivně vyvodily její důvěrnost, důvěrnou

⁹⁴ HULMÁK, Milan, VLČEK, Karel. Obecná informační povinnost při sjednávání smlouvy - 2. část. *Právní rozhledy*. Praha: C.H. Beck, 2012, č. 18, s. 644. ISSN: 1210-6410

⁹⁵ ŠVESTKA, Jiří. K § 42 [Odpovědnost za škodu při neplatnosti právního úkonu]. In: ŠVESTKA, *Občanský zákoník I, II.*, s. 382

⁹⁶ HRÁDEK, *Předsmuvní odpovědnost*, s. 152

⁹⁷ HULMÁK, *Uzavírání smluv v civilním právu*, s. 163

informací ve smyslu ustanovení § 271 ObchZ skutečně byla. Pokud se z objektivního hlediska jednalo například o obecně známou informaci, nebylo možné takovou informaci za důvěrnou označit. Odpovědnost za škodu pak vznikla u té smluvní strany, která informace, jež byly označeny za důvěrné, prozradila třetí osobě nebo je užila v rozporu s jejich účelovým určením.⁹⁸

2.4 Culpa in contrahendo a třetí osoby

Jednání o uzavření smlouvy nemusí probíhat pouze mezi smluvními stranami, často se jich účastní také třetí osoby. Jak bylo uvedeno v první kapitole, například v Německu je institutu culpa in contrahendo ve vztahu k třetím osobám věnováno ustanovení § 311 odst. 3 BGB.

Starý občanský zákoník ani obchodní zákoník výslovnou úpravu účasti třetích osob ve fázi před uzavřením smlouvy neobsahoval. Avšak dle názoru odborné veřejnosti bylo nespravedlivé, aby vzhledem k povaze institutu culpa in contrahendo byly v případě vzniku škody chráněny pouze smluvní strany. Poněvadž pak ani v otázce odpovědnosti třetí osoby nebylo rozlišováno, zda porušila smluvní nebo mimosmluvní povinnost, byla v tomto ohledu uplatnitelná obecná pravidla.

V případě, že se třetí osoba podílela na jednání o smlouvě, přičemž byla způsobena škoda, bylo nezbytné činit rozdíly mezi tím, zda se jednalo o osobu, které byla způsobena škoda nebo osobu, která škodu způsobila.⁹⁹ Pokud se jednalo o osobu poškozenou, a byl k tomu dán důvod, postupovalo se v případě náhrady škody podle ustanovení § 420 a následujících SOZ. V případě, že třetí osoba byla v postavení škůdce, za způsobenou škodu poškozené smluvní straně neodpovídala ona, nýbrž ta osoba, pro kterou danou činnost vykonávala, avšak s možností následného regresu.¹⁰⁰ Pokud se však třetí osoba dopustila tzv. excesu, tedy nejednala již v rámci osoby, pro kterou činnost vykonávala či v jejím zájmu, odpovídala za způsobenou škodu sama.¹⁰¹

⁹⁸ HRÁDEK, *Předmluvní odpovědnost*, s. 162-163

⁹⁹ HRÁDEK, *Předmluvní odpovědnost*, s. 181

¹⁰⁰ BEZOUŠKA, Petr. § 2914 [Přičitatelnost újmy způsobené pomocníkem]. In: HULMÁK, Milan, PETROV, Jan, LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1579. ISBN: 978-80-7400-287-8.

¹⁰¹ HRÁDEK, *Předmluvní odpovědnost*, s. 183

2.5 Promlčení nároku na náhradu škody

Práva, která smluvním stranám z titulu předšmluvní odpovědnosti vznikaly podléhaly promlčení. V občanskoprávních vztazích před rekonstrukcí byla promlčecí lhůta nároku na náhradu škody upravena v ustanovení § 106 SOZ, přičemž bylo rozlišováno mezi lhůtou subjektivní a objektivní. Subjektivní promlčecí lhůta byla dvouletá a počínala běžet dnem, kdy se poškozený dozvěděl nejen o vzniklé škodě, ale také o osobě, která za škodu odpovídala. Subjektivní promlčecí lhůta pak byla limitována lhůtou objektivní. Ta počínala běžet dnem, kterým k události, ze které škoda vzešla, došlo. Objektivní lhůta byla tři letá a v případě, že byla škoda způsobena úmyslně, byla desetiletá.¹⁰²

Také obchodní zákoník v otázce promlčení nároku na náhradu škody rozlišoval mezi lhůtou subjektivní a objektivní. Avšak oproti starému občanskému zákoníku, který upravoval subjektivní promlčecí lhůtu nároku na náhradu škody zvlášť, a tudíž v tomto ohledu nebylo nutné přistupovat k úpravě obecné tří leté promlčecí lhůty ve smyslu ustanovení § 102 SOZ, obchodní zákoník takovou zvláštní úpravu neobsahoval. Proto se na případ prozrazení důvěrných informací ve smyslu ustanovení § 271 ObchZ uplatnila obecná subjektivní lhůta podle ustanovení § 397 ObchZ, která byla čtyřletá.¹⁰³ Desetiletá objektivní promlčecí lhůta nároku k náhradě škody pak podléhala zvláštní úpravě ustanovení § 398 ObchZ a její počátek se vázal ke dni, kdy se poškozený o škodě a o tom, kdo za její vznik odpovídá, dozvěděl.¹⁰⁴ Jinak se pak postupovalo v případě způsobení neplatnosti právního úkonu podle ustanovení § 268 ObchZ. Ve světle ustanovení § 394 odst. 4 ObchZ začala promlčecí lhůta běžet od okamžiku neplatnosti právního úkonu.¹⁰⁵

¹⁰² HRÁDEK, *Předšmluvní odpovědnost*, s. 184

¹⁰³ HRÁDEK, *Předšmluvní odpovědnost*, s. 185

¹⁰⁴ Tamtéž

¹⁰⁵ MATULA, *Culpa in Contrahendo*, s. 79

3 Culpa in contrahendo v současné české právní úpravě

Explicitní a ucelenou právní úpravu předšmluvní odpovědnosti do českého právního prostředí přinesl až občanský zákoník. Jeho autoři se inspirovali nejen obecnými principy a dosavadní bohatou judikaturou (4.1), ale především návrhem Evropského zákoníku o smlouvách¹⁰⁶, vypracovaném Akademií evropských představitelů soukromého práva, který se institutem zabývá v oddíle o předšmluvním jednání, konkrétně v člancích 6 až 8 CEC.¹⁰⁷

Institut je zakotven především ve čtvrté části občanského zákoníku, která upravuje relativní majetková práva, a to konkrétně v ustanoveních § 1728 až § 1730 OZ. Někteří autoři odborné literatury však poukazují také na historickou tradici a jako případ předšmluvní odpovědnosti uvádějí ustanovení § 579 OZ upravující neplatnost právního jednání.¹⁰⁸ Uvedený výčet však není vyčerpávající, a jak bude uvedeno v následujících podkapitolách, další případy lze nalézt rovněž v několika dalších ustanoveních OZ.

3.1 Pojetí institutu po rekodifikaci

Současná právní úprava již k jednotnému pojetí civilního deliktu, jako tomu bylo před rekodifikací soukromého práva, nepřistoupila. Z pohledu culpa in contrahendo je proto důležité rozlišit, zda se v případě náhrady škody bude postupovat podle ustanovení § 2913 OZ upravující porušení smluvních povinností, nebo ustanovení § 2910 OZ upravující porušení mimosmluvních povinností.

Pro vznik povinnosti k náhradě škody v případě porušení smluvní povinnosti ve smyslu ustanovení § 2913 OZ, stejně jako tomu bylo v případě ustanovení § 373 ObchZ, není vyžadováno zavinění, jedná se tedy o objektivní odpovědnost.¹⁰⁹ Škůdce má v tomto případě možnost se povinnosti k náhradě škody zprostit, a to tehdy, pokud prokáže, že mu ve splnění povinnosti zabránil některý

¹⁰⁶ Code européen des Contracts. In: Trans-Lex.org [právní informační systém]. Dostupné z: https://www.trans-lex.org/450100/_european-contract-code/ (dále jako „CEC“)

¹⁰⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz. In: Beck – online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck. Dostupné z: www.beck-online.cz. (dále jako „Důvodová zpráva k OZ“)

¹⁰⁸ Viz HULMÁK, Milan. K § 1728 [Svoboda jednání]. In: HULMÁK, Milan; PETROV, Jan; LAVICKÝ, Petr a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 46. ISBN: 978-80-7400-535-0 (dále jako „HULMÁK, Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2054)“);

¹⁰⁹ PETR, Pavel. K 4. kapitola [Závazky z deliktů]. In: TINTĚRA, PETR, *Základy závazkového práva*, s. 110

z liberačních důvodů stanovených v odstavci druhém ustanovení § 2913 OZ.¹¹⁰ Ustanovení § 2910 OZ naopak dopadá na případy porušení zákonné povinnosti a oproti ustanovení § 2913 OZ je ke vzniku povinnosti k náhradě škody zavinění vyžadováno, v tomto případě se jedná o odpovědnost subjektivní.¹¹¹ V souladu s ustanovením § 2952 OZ je v případě vzniku povinnosti k náhradě škody neboli majetkové újmy, třeba hradit skutečnou škodu a ušlý zisk.¹¹²

Poněvadž je tedy mezi smluvním a mimosmluvním pojetím povinnosti k náhradě škody (vzhledem k jejich subjektivní a objektivní povaze) zásadní rozdíl, vyvstává otázka, k jakému pojetí se v případě předšmluvní odpovědnosti přiklánět. Většina odborné veřejnosti¹¹³ zastává názor, že se jedná o povinnosti mimosmluvní. K tomuto názoru se přikláním také. Oproti minulé právní úpravě, kde výslovná úprava institutu culpa in contrahendo absentovala, jsou totiž nyní zákonem vymezeny konkrétní skutkové podstaty především v ustanoveních § 1728 až § 1730 OZ, které, jak bude uvedeno v následujících podkapitolách, jsou založeny na zákonné povinnosti stran jednat ve fázi před uzavřením smlouvy poctivě ve smyslu ustanovení § 6 OZ. Pokud pak strana během jednání o smlouvě poruší povinnosti pro ni vyplývající, bude se v případě náhrady škody postupovat podle ustanovení § 2910 OZ.

Pokud by si však smluvní strany sjednaly ve smlouvě zvláštní povinnosti (například Letter of Intent), pak by se v důsledku jejich porušení v otázce náhrady škody postupovalo podle ustanovení § 2913 OZ.¹¹⁴

¹¹⁰ HRÁDEK, Jiří. K § 2913 [Porušení smluvní povinnosti]. In: ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)*.

¹¹¹ HRÁDEK, Jiří. K § 2910 [Porušení zákona]. In: ŠVESTKA, Občanský zákoník: Komentář (§ 2521-3081)

¹¹² HRÁDEK, Jiří. K § 2913 [Porušení smluvní povinnosti]. In: ŠVESTKA, Občanský zákoník: Komentář (§ 2521-3081)

¹¹³ Viz HULMÁK, Milan. K § 1728 [Svoboda jednání]. In: HULMÁK, Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2054), s. 54 nebo PELIKÁNOVÁ, Irena; PELIKÁN, Robert. K § 1728 [Předšmluvní odpovědnost]. In: ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek V, (§ 1721-2520)*. [online]. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014 [cit. 13.2.2021]. ISBN: 978-80-7478-638-9. Dostupné z: www.noveaspi.cz pod identifikačním číslem ASPI: KO89_e2012CZ (dále jako „*ŠVESTKA, Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2520)*“) nebo LINHART, Aleš. *Meze předšmluvní odpovědnosti podle o. z. a výkladová praxe soudů*. Bulletin advokacie, 2017, č. 3. ISSN: 1805-8280, s. 32; (dále jako „*LINHART, Meze předšmluvní odpovědnosti podle o. z. a výkladová praxe soudů*“)

¹¹⁴ HULMÁK, Milan. K § 1728 [Svoboda jednání]. In: HULMÁK, Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2054), s. 54

3.2 Stěžejní principy

Jedním z klíčových principů, kterým je současné soukromé právo ovládáno, je princip autonomie vůle¹¹⁵, jenž je na ústavněprávní úrovni garantován v čl. 2 odst. 4 Ústavy¹¹⁶, ve kterém je zakotvena zásada legální licence. Princip lze chápat jako „*možnost soukromoprávních subjektů utvářet soukromoprávní vztahy podle jejich vlastní vůle*“.¹¹⁷ Autonomie vůle pak může mít v oblasti soukromého práva mnoho podob, přičemž v oblasti závazkové práva nabývá podoby smluvní svobody, kdy je na vůli smluvní strany, zda se rozhodne smlouvu uzavřít, s kým se rozhodne smlouvu uzavřít, jakým způsobem bude smlouva uzavřena, v jaké formě bude smlouva uzavřena či co bude jejím obsahem.¹¹⁸ Smluvní svoboda však není bezbřehá¹¹⁹ a nelze jednat v rozporu s kogentními ustanoveními zákona, dobrými mravy či veřejným pořádkem. Určitými mantinely jsou pak také záležitosti týkající se postavení osob a práva na ochranu osobnosti.¹²⁰

Dalšími limity smluvní svobody jsou principy poctivosti a dobré víry zakotvené v ustanoveních § 6 a § 7 OZ, které se ve fázi vyjednávání o uzavření smlouvy v institutu culpa in contrahendo promítají.

Z důvodové zprávy k uvedeným ustanovením vyplývá, že principy poctivosti a dobré víry nelze vnímat jako principy souznačné.¹²¹ Stejného názoru jsou pak také autoři komentářové literatury, kteří princip pojímají ve dvou odlišných právních významech, kdy poctivost charakterizují jako určitý standard chování v právních vztazích, na který je kladen požadavek čestnosti a otevřenosti. V porovnání s tím dobrou víru staví na ochranu jednání toho, kdo neví a ani nemohl vědět o určitých právně významných nedostacích. Poctivost pak vnímají jako tzv. objektivní dobrou víru a dobrou víru samotnou jako tzv. subjektivní dobrou

¹¹⁵ Občanský zákoník z roku 1964 byl ovládán zásadou rovnosti účastníků. Viz ustanovení § 2 odst. 2 SOZ.

¹¹⁶ Ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁷ HURDÍK, Jan. K [Zásady soukromého práva]. In: HURDÍK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. s. 70. ISBN: 978-80-7380-718-4.

¹¹⁸ RABAN, Přemysl. K [Smlouva]. In: RABAN, Přemysl a kol. *Závazkové právo*. Brno: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, 2019. s. 36. ISBN: 978-80-8771-318-1.

¹¹⁹ Viz náleží Ústavního soudu ze dne 6. listopadu 2007 sp. zn. II. ÚS 3/06, který se zabývá limity autonomie vůle. Ústavní soud v něm odmítl bezbřehou ochranu autonomie vůle a za její limity označil základní práva jednotlivce, ústavní principy a další veřejné zájmy zakotvené na ústavní úrovni, které mohou autonomii vůle omezit. Ústavní soud dále označil princip důvěry za základní předpoklad pro fungování společnosti.

¹²⁰ Ustanovení § 1 odst. 2 OZ

¹²¹ Důvodová zpráva k OZ, s. 37

víru.¹²² Oproti tomu další komentářová literatura takovou diferenciaci odmítá a přiklání se k synonymickému užívání obou pojmů. Její autoři se přitom odkazují především na srovnávací studie zpracované komisí pro přípravu PECL a DCFR smluvního práva EU¹²³, které vnímají dobrou víru jako tzv. „otevřenou normu“, jejíž význam závisí na konkrétní situaci. Dále argumentují, že v případě rozlišování mezi pojmy dobrá víra a poctivost by bylo nezbytné nejen definovat objektivní a subjektivní pojetí dobré víry, ale také postavit na jisto, zda je možné každé z pojetí aplikovat zvlášť. Docházejí k závěru, že pokud je objektivní pojetí chápáno jako soubor pravidel chování, který existuje nezávisle bez vazby na lidské chování a subjektivní pojetí jako ono chování subjektu, které je volně podmíněno, nemá pak samotný soubor pravidel bez vazby na chování subjektu právní význam. Dodávají, že pokud z takových pravidel chování lze dovodit požadavky pro libovolný skutkový stav, je žádoucí zjistit, zda chování subjektu takovým požadavkům odpovídá. Chování subjektu by tudíž mělo být porovnáváno se samotnými pravidly chování, nikoliv s vnitřním přesvědčením subjektu. Dále je poukazováno na literaturu či jazykové slovníky, kde mezi pojmy taktéž nejsou činěny rozdíly.¹²⁴ V tomto případě se ztotožňuji s později zmiňovanými autory, jelikož se mi nezdá vhodné pojmy dobrá víra a poctivost striktně rozlišovat a vykládat je pouze v souladu s jejich smyslem. Takové dělení by mohlo být v mnoha situacích matoucí a nepřesné. Proto se jeví jako nejvhodnější řešení nečinit mezi pojmy rozdíly a vykládat je s ohledem na konkrétní situaci.

Jednat v souladu s principem poctivosti, respektive dobré víry, tedy tak, „*jak je to podle stavu vědomí jednajícího slušné a čestné, a zároveň šetřit práva*

¹²² LAVICKÝ, Petr. K § 6 [Poctivost]. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář. 1. vydání*, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 74. ISBN: 978- 80- 7400- 529- 9.

¹²³ Institut culpa in contrahendo se promítl také do unifikačních projektů. Ač se jedná o právně nezávazné instrumenty, jejich význam nelze podceňovat, neboť se pomocí komparace vyspělých právních řádů snaží vytvořit „společné jádro“ evropského smluvního práva. Projekty jsou také dále využívány například k interpretaci práva vnitrostátními soudy či jako inspirace zákonodárce. Kromě uvedených Principů evropského smluvního práva (PECL) a Návrhu společného referenčního rámce (DCFR) se mezi ně řadí také UNIDROIT principy (verze 2016). Všechny tři unifikační projekty staví smluvní jednání na principu smluvní svobody, jejímž limitem je povinnost smluvních stran jednat v souladu s principem dobré víry. [Viz MATULA, *Culpa in contrahendo*, s. 50-51]

¹²⁴ PELIKÁNOVÁ, Irena; PELIKÁN, Robert. K § 6 [Poctivost]. In: ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. [online]. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014 [cit. 18.2. 2021]. ISBN: 978-80-7598-656-6. Dostupné z: www.noveaspi.cz pod identifikačním číslem ASPI: KO89_a012CZ (dále jako „ŠVESTKA, *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*“)

a legitimní zájmy druhého“, je povinností každého.¹²⁵ Poněvadž se jedná o obecnou povinnost, která by měla být dodržována vždy, nehledě na fázi smluvního jednání, je nezbytné, aby smluvní strany jednaly poctivě již ve fázi před uzavřením smlouvy.¹²⁶ Jde tak o stěžejní princip, stavební kámen, na kterém je v současnosti institut culpa in contrahendo v českém prostředí vystavěn. Smluvní vyloučení povinnosti poctivého jednání ve smyslu ustanovení § 6 OZ pak není možné, neboť by pro rozpor s veřejným pořádkem, šlo o právní jednání absolutně neplatné.¹²⁷

3.3 Jednotlivé skutkové podstaty

Případy před-smluvní odpovědnosti, které byly za minulé právní úpravy dovozovány, nabyly po rekodifikaci soukromého práva podobu právem upravených skutkových podstat. V následujících podkapitolách pak budou představeny nejen ty, které jsou zakotveny v ustanoveních § 1728 až § 1730 OZ, a to i) jednání o uzavření smlouvy bez úmyslu ji uzavřít, ii) neuzavření smlouvy v rozporu s očekáváním druhé smluvní strany, iii) nesdělení všech informací podstatných pro uzavření smlouvy a iv) zneužití důvěrných informací, ale s ohledem na historické souvislosti také případ v) způsobení neplatnosti právního jednání ve smyslu ustanovení § 579 OZ.

3.3.1 Jednání o smlouvě bez úmyslu ji uzavřít

První skutková podstata je zakotvena v ustanovení § 1728 odst. 1 OZ, které stanoví, že: *„každý může vést jednání o smlouvě svobodně a neodpovídá za to, že ji neuzavře, ledaže jednání o smlouvě zahájí nebo v takovém jednání pokračuje, aniž má úmysl smlouvu uzavřít“*.

Ve světle citovaného ustanovení je promítnut střet výše uvedených principů. Projevem principu smluvní svobody je právo každého vést jednání o smlouvě a zároveň obecně nelze postihovat toho, kdo se následně rozhodne smlouvu neuzavřít. Podmínkou však je, že nesmí jednat v rozporu s principem poctivosti. Tím je chráněna důvěra druhého. Uvedená skutková podstata tak dopadá na situace, kdy smluvní strana vstoupí do jednání o smlouvě s počátečním úmyslem smlouvu

¹²⁵ PELIKÁNOVÁ, Irena; PELIKÁN, Robert. K § 6 [Poctivost]. In: ŠVESTKA, *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*

¹²⁶ HULMÁK, Milan. K § 1728 [Svoboda jednání]. In: HULMÁK, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2054)*, s. 48

¹²⁷ HULMÁK, Milan. K § 1728 [Svoboda jednání]. In: HULMÁK, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2054)*, s. 55

neuzavřít, stejně jako na situace, kdy smluvní strana zpočátku úmysl uzavřít smlouvu sice měla, avšak v průběhu jednání takového úmyslu pozbude, a přesto v jednání o smlouvě pokračuje.¹²⁸

Jako problematická by se mohla jevit otázka, co je míněno zahájením jednání o smlouvě. Bude jím pouhý neformální rozhovor či tento okamžik nastává až učiněním návrhu na uzavření smlouvy? Dle komentářové literatury je zahájením jednání o smlouvě jakékoliv jednání, z něhož lze dovodit, že k uzavření smlouvy v budoucnu skutečně dojde, a tudíž se nemusí jednat pouze o nabídku ve smyslu ustanovení § 1731 OZ.¹²⁹

V případě této skutkové podstaty je nezbytná existence vědomí smluvní strany o tom, že nechce jednání o smlouvě dovést do zdárného konce. Důvody smluvní strany k takovému nepoctivému jednání mohou být různé. Může tak činit například se záměrem získat od druhé smluvní strany jí do té doby nepřístupné informace. Také se může jednat o případ, kdy smluvní strana chce pouze způsobit svému konkurentovi újmu. Oproti tomu se nebude o nepoctivé jednání ve smyslu ustanovení § 1728 odst. 1 OZ jednat v případě, kdy smluvní strana jednání o smlouvě sice zahájí, ale zatím není vnitřně přesvědčena, zda smlouvu nakonec uzavře či nikoliv.¹³⁰

Jak již bylo uvedeno, porušením povinnosti poctivého jednání ve smyslu ustanovení § 6 OZ vznikne nepoctivě jednající smluvní straně povinnost k náhradě škody podle ustanovení § 2910 OZ. Vystává však otázka, jaká škoda bude hrazena, zda negativní jako ve většině zahraničních právních úpravách, nebo pozitivní.

Nejprve je nezbytné oba pojmy vymežit. V případě náhrady pozitivní škody by měla být poškozená strana postavena do situace, v níž by se nacházela, kdyby druhá smluvní strana jednala poctivě a smlouva nakonec byla uzavřena. Škodou se v tomto případě pak rozumí zisk ušlý z této smlouvy, tedy takový, který by poškozená smluvní strana získala, kdyby k uzavření smlouvy s nepoctivě jednající stranou nakonec došlo.

Oproti tomu v případě náhrady negativní škody by měla být poškozená strana postavena do situace, v níž by se nacházela, kdyby na vznik smlouvy nikdy

¹²⁸ PELIKÁNOVÁ, Irena; PELIKÁN, Robert. K § 1728 [Předsmluvní odpovědnost]. In: ŠVESTKA, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2520)*

¹²⁹ HULMÁK, Milan. K § 1728 [Svoboda jednání]. In: HULMÁK, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2054)*, s. 49

¹³⁰ Tamtéž

nespoléhala. Jinak řečeno, do situace, ve které by smluvní strana byla, kdyby nepoctivě jednající stranu nikdy nepotkala. Škodou jsou pak v tomto případě náklady vynaložené v průběhu jednání o smlouvě. Takovými vynaloženými náklady jsou například cestovní náklady, výdaje za právní poradenství či nákup materiálu. Hrazen bude ovšem také ušlý zisk. V případě negativní škody se jím rozumí zisk ušlý z jiných smluv (zisk z ušlých příležitostí). Tedy takový, jež odpovídá smlouvám, které by poškozená smluvní strana bývala byla uzavřela, kdyby nejednala o smlouvě s nepoctivou smluvní stranou.¹³¹

Mezi českou odbornou veřejností převládá názor, že poškozená smluvní strana má v tomto, ale i v následujících případech předsmuvní odpovědnosti, nárok na náhradu negativní škody, a tedy na náhradu nákladů vynaložených na jednání o smlouvě (například cestovních nákladů) a na ušlý zisk. Pokud by totiž byla hrazena škoda pozitivní, byly by přiznány účinky neuzavřené smlouvě.¹³²

Podle mého názoru však tato skutková podstata nebude v praxi hojně využívána, neboť prokazovat počáteční úmysl smlouvu neuzavřít nepoctivě jednající smluvní strany bude značně obtížné.

3.3.2 Neuzavření smlouvy v rozporu s očekáváním druhé smluvní strany

Další skutková podstata je ukotvena v ustanovení § 1729 odst. 1 OZ, které stanovuje: *„Dospějí-li strany při jednání o smlouvě tak daleko, že se uzavření smlouvy jeví jako vysoce pravděpodobné, jedná nepoctivě ta strana, která přes důvodné očekávání druhé strany v uzavření smlouvy jednání o uzavření smlouvy ukončí, aniž pro to má spravedlivý důvod.“*

Předmětná skutková podstata není v českém prostředí ničím neznámým, a ačkoliv byla v zákoně explicitně zakotvena až po rekonstrukci soukromého práva, jak ostatně vyplývá z předchozí kapitoly, bývala judikaturou dovozována z ustanovení § 415 SOZ. Jak bude uvedeno na konci této kapitoly, rozdíl oproti minulé právní úpravě lze spatřovat zejména v otázce rozsahu náhrady škody.

Ač by se mohlo na první pohled zdát, že deliktem v tomto případě bude samotné ukončení jednání o smlouvě, není tomu tak. Ostatně z již několikrát

¹³¹ JANOUŠKOVÁ, Anežka. Rozsah a limitace odpovědnosti za ukončení vyjednávání o smlouvě bez spravedlivého důvodu. *Právní rozhledy*. 2016, č. 23-24, s. 807 a násl. ISSN: 1210-6410.

¹³² BŘÍZA, Petr; PAVELKA, Tomáš. K § 1728 [Předsmuvní odpovědnost]. In: PETROV, Jan; VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. Komentář*, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. s. 1768. ISBN: 978-80-7400-747-7. (dále jako „**PETROV, Občanský zákoník: Komentář**“)

zmiňovaného principu smluvní svobody plyne, že každý může jednání o smlouvě kdykoliv ukončit, avšak za předpokladu, že nejedná v rozporu s principem poctivosti. Deliktu se v tomto případě smluvní strana dopustí tím, že připustí, aby se uzavření smlouvy zdálo druhé smluvní straně jako vysoce pravděpodobné, přičemž o uzavření smlouvy není sama dostatečně přesvědčena, a proto jednání o smlouvě později ukončí.¹³³

Aby bylo možné pochopit smysl uvedené skutkové podstaty, je nezbytné se nejprve zabývat několika pojmy, které mohou činit výkladové potíže. Prvním takovým pojmem je *vysoká pravděpodobnost* uzavření smlouvy, který bude nutné vykládat vždy v ohledem na konkrétní okolnosti.¹³⁴ Pro správnou interpretaci pojmu bude také nezbytné nahlížet na něj z materiálního hlediska.

Vezměme si příklad, kdy jsou smluvní strany dohodnuté na podstatných náležitostech smlouvy a k jejímu uzavření schází již pouze schválení smlouvy orgánem společnosti. Pro posouzení otázky vysoké pravděpodobnosti z materiálního hlediska pak nebude klíčové například to, zda smlouvu schválí orgán společnosti, který je k tomu formálně pověřen. Naopak bude rozhodující, zda se i přes případné neschválení smlouvy pověřeným orgánem společnosti uzavření smlouvy jevílo smluvní straně jako vysoce pravděpodobné. Nebo konkrétněji, pokud zaměstnanec jednající za společnost prezentuje schválení smlouvy pověřeným orgánem jako pouhou formalitu, přičemž dává najevo, že smlouva bude uzavřena bez ohledu na to, zda ji pověřený orgán schválí, či nikoliv. Pak se její uzavření i přes případné neschválení smlouvy pověřeným orgánem může smluvní straně jevit jako vysoce pravděpodobné.¹³⁵

Vysoká pravděpodobnost uzavření smlouvy pak nastává, pokud smluvní strany došly do takové fáze jednání o smlouvě, kdy se dohodly na všem podstatném a k jejímu uzavření schází například pouze i) dosažení požadované formy, ii) doložení naplnění určitého předpokladu (doložení znaleckého posudku) či iii) splnění podmínky (absolvování zkoušky), se kterou spojuje nepoctivá strana

¹³³ PELIKÁNOVÁ, Irena; PELIKÁN, Robert. K § 1729 [Odpovědnost za ukončení předmluvních jednání]. In: ŠVESTKA, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2520)*

¹³⁴ PELIKÁN, Martin. *K některým otázkám předmluvní odpovědnosti v praxi*. Obchodněprávní revue. 2017, č. 5, s. 129 a násl. ISSN: 1803-6554.

¹³⁵ PELIKÁNOVÁ, Irena; PELIKÁN, Robert. K § 1729 [Odpovědnost za ukončení předmluvních jednání]. In: ŠVESTKA, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2520)*

svůj souhlas s uzavřením smlouvy.¹³⁶ Jinak řečeno, ke zdárnému uzavření smlouvy již zbývají pouhé formality.

Dalším pojmem, který je pro uvedenou skutkovou podstatu klíčový, je spravedlivý důvod. Při jeho absenci strana, která jednání o smlouvě ukončila, jedná v rozporu s principem poctivosti. Mezi spravedlivé důvody, tedy takové, které nezakládají povinnost k náhradě škody smluvní strany, která jednání o smlouvě ukončila, bezesporu patří objektivní okolnosti. Mezi objektivní okolnosti pak lze řadit nejen ty nepředvídatelné ve smyslu ustanovení § 1765 odst. 1 OZ, ale také ty méně intenzivní. Jako příklad objektivních okolností autoři komentářové literatury uvádějí změnu situace na trhu. Přestože mezi odbornou veřejností v této otázce nepanuje shoda¹³⁷, bylo by dle mého názoru nespravedlivé po smluvní straně požadovat, aby v situaci, kdy se například citelně zvýší cena surovin měla povinnost smlouvu, na jejímž obsahu se strany dohodly, skutečně uzavřít.

Objektivní okolnosti z hlediska jejich spravedlnosti však nelze hodnotit izolovaně a vždy bude nezbytné zohlednit konkrétní okolnosti daného případu, zejména pak důvodná očekávání, jež smluvní strana, která jednání o smlouvě ukončila, v druhé straně vyvolala. Aby bylo možné očekávání smluvní strany v uzavření smlouvy označit jako důvodné, musejí být kumulativně splněny dvě podmínky: i) smluvní strany se během jednání o smlouvě dostaly do takové fáze, kdy se její uzavření zdá být vysoce pravděpodobné a ii) nepoctivě jednající smluvní strana takové přesvědčení svým postojem musí utvrzovat. Je tedy důležité, aby potenciálně nepoctivě jednající smluvní strana dojem vysoké pravděpodobnosti uzavření smlouvy nijak nerozporovala.

Vraťme se k případu změny situace na trhu. Tentokrát však smluvní strana navíc prohlásí, že smlouvu, na jejímž obsahu se strany dohodly, ve stejné podobě uzavře i v případě několikanásobného zvýšení ceny surovin. Takovým prohlášením vyvolá v druhé straně očekávání v její uzavření, proto v případě, že jednání o smlouvě ukončí ve chvíli, kdy se její uzavření jeví jako vysoce pravděpodobné, jedná nepoctivě. Ve světle výše uvedených pravidel v tomto

¹³⁶ HULMÁK, Milan. K § 1729 [Nepoctivé jednání]. In: HULMÁK, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2054)*, s. 61

¹³⁷ Autoři další komentářové literatury naopak změnu situace na trhu jako spravedlivý důvod k ukončení jednání o smlouvě odmítají. [Viz HULMÁK, Milan. K § 1729 [Nepoctivé jednání]. In: HULMÁK, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2054)*, s. 61]

případě o spravedlivý důvod nepůjde. Je tedy zřejmé, že konkrétní výčet spravedlivých důvodů určit nelze a vždy bude nezbytné důvod k ukončení jednání hodnotit s ohledem na okolnosti daného případu.¹³⁸

Takové závěry potvrzuje i nedávné soudní rozhodnutí¹³⁹. Nejvyšší soud došel v teoretické rovině k závěrům, které lze shrnout do následujících bodů: i) jednání smluvní strany, je protiprávní, respektive v rozporu s povinností jednat poctivě ve smyslu ustanovení § 6 OZ, pokud jedna ze smluvních stran byla v důsledku jednání druhé smluvní strany v dobré víře, že k uzavření smlouvy dojde a druhá strana jednání ukončila bez udání spravedlivého důvodu, ii) pojem spravedlivého důvodu nelze dopředu definovat a je nezbytné vykládat ho vzhledem ke konkrétním okolnostem daného případu, iii) za spravedlivý důvod lze považovat „každou racionální úvahu jednajících stran, vycházející z objektivní skutečnosti, ale také z obhajitelného subjektivního přesvědčení podloženého konkrétními okolnostmi v daném místě a čase“ a iv) soud by v případě této skutkové podstaty neměl být při rozhodování, zda smluvní strana jednala v daném případě v rozporu s principem poctivosti či nikoliv, příliš přísný.¹⁴⁰ Podrobnějšímu rozboru tohoto judikátu a dalších na něj navazujících je věnována další kapitola (4.2.1).

Ustanovení § 1729 odst. 2 pak ukládá povinnosti „nepoctivé straně k náhradě škody, nanejvýš však v tom rozsahu, který odpovídá ztrátě z neuzavřené smlouvy v obdobných případech.“

Jak bylo uvedeno v předešlé kapitole, za minulé právní úpravy byly v případě ukončení smlouvy bez spravedlivého důvodu soudem přiznávána náhrada pouze neobvyklých nákladů, tedy takových, které poškozené straně vznikly

¹³⁸ BŘÍZA, Petr; PAVELKA, Tomáš. K § 1729 [Odpovědnost za ukončení předšmluvních jednání]. In: *PETROV, Občanský zákoník: Komentář*, s. 1769-1770

¹³⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. října 2018, sp. zn. 25 Cdo 856/2018

¹⁴⁰ Citovaným rozhodnutím se zabývá také Lovětínský, který ve svém článku polemizuje, zda výhodnější konkurenční nabídka je spravedlivým důvodem k ukončení jednání o smlouvě. V tomto případě se část odborné veřejnosti kloní k názoru, že se o spravedlivý důvod nejedná, další je názoru opačného. Nicméně Lovětínský uvádí, že citované rozhodnutí Nejvyššího soudu, byť se přímo nezabývá otázkou výhodnější konkurenční nabídky, svědčí svým benevolentním vymezením spíše druhému závěru, a tedy případu výhodnější konkurenční nabídky jako spravedlivého důvodu. Zejména vyzdvihuje ono posouzení každé racionální úvahy ve smyslu výše uvedené citace, neboť upřednostnění výhodnější konkurenční nabídky lze označit za racionální úvahu téměř pokaždé. Jak však uzavírá, upřesnění přinese další soudní praxe. [Viz LOVĚTÍNSKÝ, Vojtěch. *Ukončení jednání o uzavření smlouvy z důvodu výhodnější nabídky a náhrada škody*. EPRAVO.CZ [online]. Publikováno 18. 12. 2020 [cit. 23. 2. 2021], ISSN: 1213-189X. Dostupné z: <http://epravo.cz/top/clanky/ukonzeni-jednani-o-uzavreni-smlouvy-z-duvodu-lepsi-nabidky-a-nahrada-skody-112239.html>] (dále jako „LOVĚTÍNSKÝ, *Ukončení jednání o uzavření smlouvy z důvodu výhodnější nabídky a náhrada škody*“)

v důsledku specifických požadavků druhé strany. Tento postoj je však překonán. Ve světle současné právní úpravy tak nebude rozhodné, zda se jedná o náklady obvyklé či neobvyklé. Naopak bude zohledněna existence příčinné souvislosti. Poškozená smluvní strana pak bude moci žádat náhradu veškerých nákladů, které od okamžiku nepoctivého jednání druhé smluvní strany vynaložila a zisk, který jí ušel v důsledku toho, že kvůli jednání s nepoctivou smluvní stranou neměla možnost uzavřít smlouvou s někým jiným.¹⁴¹

Podíváme-li se pak na otázku limitace výše náhrady škody, je zřejmé, že výklad bude činit nemalé potíže. Podle citovaného ustanovení je limitem náhrady škody ztráta z neuzavřené smlouvy v obdobných případech. Český zákonodárce se při úpravě institutu předsmluvní odpovědnosti inspiroval CEC, avšak v případě ustanovení § 1729 odst. 2 OZ podobnost příliš patrná není. V článku 6 odst. 4 CEC je zakotvena povinnost náhrady negativní škody, když stanoví, že „*poškozená smluvní strana má nárok na náhradu nákladů, které jí vznikly během jednání o uzavření smlouvy, stejně jako ztráty příležitosti v důsledku jednání o smlouvě*“. Záměr českého zákonodárce je však nejasný. Má ona ztráta, jež je vázána na neuzavřené smlouvy v obdobných případech odpovídat oněm nákladům a ušlým příležitostem, jež jsou vázány na určitou smlouvu? Pokud by tomu tak skutečně bylo, poškozená smluvní strana by měla nárok na náhradu vynaložených nákladů a ušlého zisku v rozsahu konkrétní negativní škody. Nicméně výše citované ustanovení je možné interpretovat také dalšími způsoby.

Jako první se nabízí limitovat rozsah náhrady škody vynaloženými náklady a ušlým ziskem v obdobných případech neboli tzv. objektivizovanou negativní škodou. Dále by bylo možné omezit rozsah náhrady škody pouze ziskem z případného uzavření smlouvy (tj. ziskem případného uzavření obdobné smlouvy, resp. slovy zákona: „smlouvy uzavřené v obdobných případech“) neboli tzv. objektivizovanou pozitivní škodou.¹⁴² Poněvadž v těchto případech není limitem rozsahu náhrady škody ztráta z neuzavření konkrétní smlouvy, nýbrž ztráta z neuzavření smlouvy v obdobných případech, je na místě tento pojem osvětlit. Smlouvami uzavíranými v obdobných případech jsou takové, které jsou „*v rámci obdobného odvětví, mezi subjekty v obdobném postavení, s podobným předmětem*

¹⁴¹ BŘÍZA, Petr; PAVELKA, Tomáš. K § 1729 [Odpovědnost za ukončení předsmluvních jednání]. In: PETROV, *Občanský zákoník: Komentář*, s. 1770

¹⁴² BŘÍZA, Petr; PAVELKA, Tomáš. K § 1729 [Odpovědnost za ukončení předsmluvních jednání]. In: PETROV, *Občanský zákoník: Komentář*, s. 1771-1772

*plnění a obdobnými smluvními ujednáními.*¹⁴³ Obzvláště u ne příliš typických druhů smluv bude často obtížné nalézt smlouvy jim obdobné. Vždy by pak mělo být dbáno na to, aby obdobnost byla dána ve všech podstatných ohledech, zároveň však nesmí jít o srovnání s případem zcela identickým.

Posledním možným výkladovým řešením, které se však jeví autorům komentářové literatury jako nejméně pravděpodobné, je limitovat rozsah náhrady škody ziskem, který by poškozená smluvní získala, kdyby k uzavření smlouvy s nepoctivě jednající stranou nakonec došlo. Toto řešení samozřejmě nepostrádá ekonomickou logiku. Na druhou stranu je nutné podotknout, že inspirací zákonodárce byl výše uvedený CEC, který však výši limituje náklady vynaloženými při sjednávání o smlouvě a ztrátou podobných příležitostí. Nehledě na znění v občanském zákoníku, kde je odkazováno na obdobné případy. Souhlasím tedy s autory komentářové literatury, že toto výkladové řešení pravděpodobně nebude preferováno.¹⁴⁴

Je zřejmé, že na problematiku limitace rozsahu náhrady škody lze nahlížet různě. Je velmi obtížné odhadovat, jaký byl pravý úmysl zákonodárce, proto bude tedy až na budoucí výkladové praxi soudů, k jakému přístupu se přikloní.

Tuto podkapitolu uzavřu porovnáním následku porušení této skutkové podstaty s tou zakotvenou v ustanovení § 1728 odst. 1 OZ. Je patrné, že se obě skutkové podstaty překrývají. Jejich společným bodem pak je nepoctivé jednání, kterým je v případě ustanovení § 1728 odst. 1 OZ nejčastěji zahájení jednání nebo jeho pokračování bez úmyslu smlouvu uzavřít a v případě ustanovení § 1729 odst. 1 OZ ukončení jednání ve chvíli, kdy se uzavření smlouvy jeví jako vysoce pravděpodobné, aniž by pro to smluvní strana měla spravedlivý důvod.

Poněvadž obě uvedená ustanovení upravují povinnost poctivého jednání, mohlo by se jevit jako žádoucí, aby také v případě porušení povinnosti stanovené ustanovením § 1728 odst. 1 OZ byl následný rozsah náhrady škody limitován stejným způsobem jako tomu je v případě ustanovení § 1729 odst. 1 OZ.¹⁴⁵ Ke stejnému závěru docházejí také autoři další komentářové literatury, když uvádějí, že v případě náhrady škody se bude postupovat v souladu

¹⁴³ HULMÁK, Milan. K § 1729 [Nepoctivé jednání]. In: HULMÁK, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2054)*, s. 62

¹⁴⁴ BŘÍZA, Petr; PAVELKA, Tomáš. K § 1729 [Odpovědnost za ukončení předšmluvních jednání]. In: PETROV, *Občanský zákoník: Komentář*, s. 1771

¹⁴⁵ PELIKÁNOVÁ, Irena; PELIKÁN, Robert. K § 1728 [Předšmluvní odpovědnost]. In: ŠVESTKA, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2520)*

s ustanovením § 2910 OZ, avšak na rozsah náhrady škody se fakticky uplatní limit zakotvený v ustanovení § 1729 odst. 2 OZ.¹⁴⁶

Jiná komentářová literatura však zaujímá odlišné stanovisko, když uvádí, že limitace náhrady škody ve smyslu ustanovení § 1729 odst. 2 OZ se v tomto případě neuplatní. Jako jeden z důvodů, vedle systematického a jazykového výkladu zákona, autoři uvádějí, že úmyslné uvádění druhé strany v omyl jednáním „na oko“ je závažnějším deliktem než ukončení jednání bez spravedlivého důvodu. Tudíž k limitaci rozsahu náhrady škody není věcný důvod.¹⁴⁷

Příkláním se k názoru, že se limitace rozsahu hrazené škody vztahuje pouze k případu ukončení jednání bez spravedlivého důvodu ve smyslu ustanovení § 1729 odst. 1 OZ. Zastávám názor, že kdyby bylo skutečným úmyslem zákonodárce omezit rozsah také v případě náhrady škody při porušení povinností plynoucích z ustanovení § 1728 odst. 1 OZ výslovně by takové omezení v příslušném ustanovení stanovil, případně by na to příslušným způsobem odkázal.

Poněvadž však relevantní judikatura u této skutkové podstaty prozatím schází, lze nad tím, jakým směrem se soudní praxe vydá, pouze polemizovat.

3.3.3 Nesdělení všech informací podstatných pro uzavření smlouvy

Obecnou právní úpravu informační povinnosti ve fázi jednání o smlouvě české právní prostředí neznalo, avšak její existence bývala dovozována z ustanovení § 415 SOZ. V současné době se obecná informační povinnost promítá do ustanovení § 1728 odst. 2 OZ, které stanoví, že každá smluvní strana při jednání o uzavření smlouvy (bez ohledu na její typ, způsob uzavření, použité prostředky či povahu smluvních stran)¹⁴⁸ je povinna „sdělit všechny skutkové a právní okolnosti, o nichž ví nebo vědět musí, tak aby se každá ze stran mohla přesvědčit o možnosti uzavřít platnou smlouvu a aby byl každé ze stran zřejmý její zájem smlouvu uzavřít.“

Ve světle citovaného ustanovení je pak nezbytné, aby relevantní informace byly sděleny ještě předtím, než smluvní strana vyjádří svou vůli být smlouvou

¹⁴⁶ HULMÁK, Milan. K § 1728 [Svoboda jednání]. In: HULMÁK, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2054)*, s. 55

¹⁴⁷ BŘÍZA, Petr; PAVELKA, Tomáš. K § 1728 [Předsmluvní odpovědnost]. In: PETROV, *Občanský zákoník: Komentář*, s. 1768

¹⁴⁸ HULMÁK, Milan. K § 1728 [Svoboda jednání]. In: HULMÁK, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2054)*, s. 49

vázána. Pokud by se tak nestalo, nemohla by učinit informované rozhodnutí, což by bylo v rozporu s cílem informační povinnosti.¹⁴⁹

Uvedená obecná informační povinnost může být dále doplněna o tzv. zvláštní informační povinnost, kterou lze nalézt jak v dílčích ustanoveních občanského zákoníku, tak v dalších právních předpisech. Taková zvláštní informační povinnost je stanovena například v ustanovení § 1799 OZ při uzavírání smluv adhézním způsobem či v ustanoveních § 1811, § 1820 a § 1843 OZ při sjednávání spotřebitelských smluv.¹⁵⁰

Jelikož však smluvní strany nesledují uzavřením smlouvy stejný cíl a jejich základní ekonomický zájem je ve skutečnosti protichůdný, nelze spravedlivě požadovat, aby byly uzavírány pouze oboustranně výhodné smlouvy, poněvadž takovým počínáním by byla značně omezena autonomie vůle.¹⁵¹ Nabízí se tedy otázka, kam až informační povinnost sahá, respektive jaký je rozsah informací, které si jsou smluvní strany ve fázi před uzavřením smlouvy povinny sdělit?

Na smluvní strany je zákonem kladen požadavek, aby při uzavírání smlouvy sdělily druhé straně veškeré skutkové a právní informace, které vědí nebo vědět musí, a které jsou zároveň relevantní z hlediska posouzení platnosti smlouvy a zájmu druhé strany smlouvu uzavřít. V závislosti na tom, zda strana informace ví nebo vědět musí, se tyto informace člení na subjektivní a objektivní, přičemž na subjektivní úrovni není významné, zda se jedná o informaci běžnou, informaci vyplývající ze zvláštních znalostí smluvní strany nebo informaci, kterou smluvní strana zakoupila. Na povinnost sdělit informaci druhé smluvní straně nemá původ informace žádný vliv. Na objektivní úrovni zákon vychází z obecného principu posuzování vědomostí a pochybností, který je upraven v ustanovení § 4 odst. 2 OZ. Nepostačí zde pouhá možnost či pravděpodobnost smluvní strany informaci vědět, respektive ji mít, v tomto případě musí být postaveno na jisto, že smluvní strana danou informaci mít musí.¹⁵²

¹⁴⁹ BŘÍZA, Petr; PAVELKA, Tomáš. K § 1728 [Předsmluvní odpovědnost]. In: PETROV, *Občanský zákoník: Komentář*, s. 1766

¹⁵⁰ HULMÁK, Milan. K § 1728 [Svoboda jednání]. In: HULMÁK, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2054)*, s. 50

¹⁵¹ HULMÁK, Milan, VLČEK, Karel. *Obecná informační povinnost při sjednávání smlouvy - 1. část. Právní rozhledy*. Praha: C.H. Beck, 2012, č. 17, s. 602 a násl. ISSN: 1210- 6410.

¹⁵² HULMÁK, Milan. K § 1728 [Svoboda jednání]. In: HULMÁK, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2054)*, s. 50

Dalším hlediskem pro posouzení rozsahu informační povinnosti jsou okolnosti, jež jsou významné pro platnost smlouvy. Rozsah informační povinnosti je v tomto případě dán potřebou každé ze smluvních stran přesvědčit se o možnosti uzavřít takovou smlouvu, o jejíž platnosti není pochyb.¹⁵³ Vedle informací týkající se skutkových okolností, mezi které se řadí například informace o technických parametrech prodávané věci¹⁵⁴, mají smluvní strany nárok na sdělení veškerých tzv. negativních a pozitivních okolností, které by mohly mít vliv na platnost uzavírané smlouvy. V případě negativních okolností se může jednat kupříkladu o pochybnost o vlastnictví věci prodávajícím. Pozitivními okolnostmi jsou takové, jejichž splnění je podmínkou platnosti uzavírané smlouvy. Takovou okolností může být například nutnost schválení smlouvy konkrétním orgánem společnosti.¹⁵⁵

Smluvní strany si jsou dále povinny sdělit všechny okolnosti důležité pro to, aby byl každé ze stran zřejmý její zájem smlouvu uzavřít. Pro správné chápání podstaty této „části“ informační povinnosti si je třeba uvědomit, že každou ze stran vedou k uzavření smlouvy určité důvody, respektive každá ze stran uzavřením smlouvy sleduje určitý účel. Takový účel by měl být druhé straně znám, poněvadž té pak vzniká informační povinnost, která předestřený účel reflektuje.¹⁵⁶ Smluvní strany jsou tedy povinny sdělit si veškeré okolnosti, které by mohly zmařit účel, který druhá smluvní strana uzavřením smlouvy sleduje. Jako příklad lze uvést situaci, kdy si smluvní strana přeje sjednat pojištění proti určitému druhu rizika a druhá smluvní strana (zpravidla profesionální) ví, že takové riziko není zvoleným typem pojištění pokryto. V takovém případě je profesionální smluvní strana vázána informační povinností.¹⁵⁷ Dalším příkladem bude situace, kdy prodávající prodává víšňový sad se zájmem, aby s ním také po jeho prodeji bylo nakládáno stejným způsobem. Kupující o takovém zájmu prodávajícího ví, a přesto ho neinformuje

¹⁵³ HULMÁK, Milan; VLČEK, Karel. Obecná informační povinnost při sjednávání smlouvy – 1. část, s. 602

¹⁵⁴ HULMÁK, Milan. K § 1728 [Svoboda jednání]. In: HULMÁK, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2054)*, s. 50

¹⁵⁵ PELIKÁNOVÁ, Irena; PELIKÁN, Robert. K § 1728 [Předsmuvní odpovědnost]. In: ŠVESTKA, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2520)*

¹⁵⁶ MALIŠ, Daniel. *Čtyři skutkové podstaty předsmuvní odpovědnosti podle NOZ*. EPRAVO.CZ [online]. Publikováno 25. 3. 2014 [cit. 28. 2. 2021]. ISSN. 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ctyri-skutkove-podstaty-predsmuvni-odpovednosti-podle-noz-93920.html>

¹⁵⁷ PELIKÁNOVÁ, Irena; PELIKÁN, Robert. K § 1728 [Předsmuvní odpovědnost]. In: ŠVESTKA, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2520)*.

o svém zájmu postavit na pozemku garáže. V tomto případě je informační povinností vázán kupující.¹⁵⁸

Zákon výslovně neuvádí, jaké konkrétní informace je potřeba sdělit, aby byl zájem smluvní strany druhé straně zřejmý a bylo by v rozporu s principem dobré víry po smluvních stranách požadovat, aby prozradily veškeré důvody, které je k uzavření smlouvy vedou.¹⁵⁹ Půjde tedy pouze o ty informace, které smluvní straně umožní zjistit zájem druhé strany, přičemž není stanoveno, jakým způsobem se s takovými informacemi strana seznámí. Dané informace může zjistit nejen přímo ze smlouvy, o které strany jednají, ale také nepřímo, například z dotazu druhé smluvní strany nebo na základě určitého typu či účelu uzavírané smlouvy.¹⁶⁰

Podíváme-li se na výjimky z informační povinnosti, tedy na informace, které si smluvní strany nejsou povinny sdělit, budou jimi kromě uvedených informací týkajících se výhodnosti smlouvy také situace, kdy druhá smluvní strana danou informaci má nebo mít musí. Uvedme si příklad na prohlídce bytu. Informace, které pronajímatel nemá povinnost sdělit jsou takové, o nichž se potenciální nájemce dozví již během prohlídky bytu. Například zjistí, že jsou v bytě rozbité dveře, v důsledku čehož pak pronajímatel v tomto ohledu není vázán informační povinností. Informační povinností nebude smluvní strana vázána ani v případě skutečností zapsaných ve veřejných seznámech či informací běžně dostupných.¹⁶¹

Pokud smluvní strana informační povinnosti poruší, ať už neposkytnutím relevantní informace vůbec či poskytnutím nepravdivé nebo neúplné informace je poškozená strana oprávněna požadovat náhradu škody podle ustanovení § 2910 OZ, přičemž jí bude hrazena skutečná škoda a ušlý zisk, případně nepoctivě získaný prospěch.¹⁶²

Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, porušením informační povinnosti dochází k právně relevantnímu omylu. Pokud půjde o omyl o rozhodující okolnosti

¹⁵⁸ HULMÁK, Milan. K § 1728 [Svoboda jednání]. In: HULMÁK, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2054)*, s. 50.

¹⁵⁹ PELIKÁNOVÁ, Irena; PELIKÁN, Robert. K § 1728 [Předmluvní odpovědnost]. In: *ŠVESTKA, Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2520)*.

¹⁶⁰ HULMÁK, Milan. K § 1728 [Svoboda jednání]. In: HULMÁK, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2054)*, s. 50.

¹⁶¹ HULMÁK, Milan. K § 1728 [Svoboda jednání]. In: HULMÁK, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2054)*, s. 51

¹⁶² HULMÁK, Milan. K § 1728 [Svoboda jednání]. In: HULMÁK, *Občanský zákoník: Komentář (§1721-2054)*, s. 52

ve smyslu ustanovení § 583 OZ bude poškozená smluvní strana oprávněna nárokovat náhradu škody, která jí vznikla v důsledku neplatnosti smlouvy podle ustanovení § 579 odst. 2 OZ. Poněvadž se však jedná o relativní neplatnost, bude se muset nejprve neplatnosti smlouvy dovolat.

Bude-li se však jednat o omyl o vedlejší okolnosti dle ustanovení § 584 odst. 1 OZ, a tudíž nepůjde o neplatnou smlouvu, bude poškozená smluvní strana oprávněna žádat přiměřenou náhradu.

Lze tedy shrnout, že je-li porušena informační povinnost, je poškozená smluvní strana v závislosti na tom, zda se jedná o omyl v rozhodující či vedlejší okolnosti oprávněna: i) namítat neplatnost smlouvy, ii) požadovat přiměřenou náhradu nebo iii) požadovat náhradu škody pro porušení informační povinnosti.¹⁶³

Informační povinnost má kromě výše uvedeného omylu vazbu také na další instituty. K souběhu dochází například v případě vadného plnění ve smyslu ustanovení § 1916 odst. 1 písm. b) OZ. V tomto případě je upřednostňováno uplatnění práva z vadného plnění¹⁶⁴, neboť s odkazem na zákonné ustanovení sice právo z vadného plnění nevylučuje právo na náhradu škody, ale čeho lze dosáhnout uplatněním práva z vadného plnění, toho se nelze domáhat z titulu informační povinnosti.¹⁶⁵

Zvláštním případem informační povinnosti je pak ustanovení § 2950 OZ, které zakládá povinnost k náhradě škody tomu, kdo poskytne neúplnou nebo nesprávnou informaci či škodlivou radu. Uvedené ustanovení pak rozlišuje mezi tím, zda je povinností k náhradě škody vázán odborník, který takovou informaci poskytl za odměnu v oblasti své působnosti, nebo kdokoliv jiný, kdo škodu takovou informací způsobil vědomě. V prvním z uvedených případů je pak rozdíl oproti obecné informační povinnosti v tom, že je informační povinnost odborníka založena smluvně. Druhý z uvedených případů se na rozdíl od ustanovení § 1728 odst. 2 OZ vztahuje na všechny situace, kdy je vědomě poskytnuta nesprávná informace ve smyslu ustanovení § 2950 OZ.¹⁶⁶

¹⁶³ Tamtéž

¹⁶⁴ HULMÁK, Milan, VLČEK, Karel. Obecná informační povinnost při sjednávání smlouvy – 2. část. *Právní rozhledy*. Praha: C.H. Beck, 2012, č. 18, s. 644 a násled. ISSN:1210- 6410

¹⁶⁵ Ustanovení § 1925 OZ

¹⁶⁶ HULMÁK, Milan. K § 1728 [Svoboda jednání]. In: HULMÁK, Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2054), s. 53-54

3.3.4 Zneužití důvěrných informací

Současná právní úprava v ustanovení § 1730 OZ zakládá režim nakládání s údaji a sděleními, které si smluvní strany vyměňují během jednání o smlouvě. Podle prvního odstavce uvedeného ustanovení jsou smluvní strany oprávněny o takových vzájemně vyměněných údajích a sděleních vést záznamy, a to bez ohledu na to, zda smlouva bude v budoucnu skutečně uzavřena.¹⁶⁷ Pokud zvláštní zákon nestanoví něco jiného, mohou být záznamy o informacích uchovávány v rozličných formách a podobách na neomezenou dobu. Zvýšenou pozornost je pak nutné věnovat uchovávání osobních údajů ve smyslu článku 4 odst. 1 GDPR, které mohou být zpracovány na základě určitých právních důvodů. Mezi takové důvody se vedle souhlasu subjektu údajů řadí také zpracování nezbytné pro plnění smlouvy, jejíž stranou je subjekt údajů nebo za účelem provedení opatření přijatých před uzavřením smlouvy na žádost subjektu údajů.¹⁶⁸ Předmětné osobní údaje by pak neměly být uchovávány déle, než je nezbytně nutné.¹⁶⁹

Druhý odstavec uvedeného ustanovení stanoví režim zvláštního nakládání s takovými údaji nebo sděleními získanými v průběhu vyjednávání o smlouvě, jež jsou vnímány jako důvěrné. Jak je patrné, toto ustanovení vychází z úpravy obchodního zákoníku. Oproti ustanovení § 271 ObchZ nejsou za důvěrné považovány pouze ty údaje a sdělení, které smluvní strany za důvěrné označí, ale také ty, jejichž důvěrnost vyplývá z okolností daného případu.

Úplný výčet takových údajů a sdělení nikde uveden není. Mohou jimi tedy být kterékoliv údaje a sdělení důvěrného charakteru, jež byly v průběhu vyjednávání o smlouvě sděleny druhé smluvní straně.¹⁷⁰ Jejich důvěrnost může mít různý zdroj. Může vyplývat například „ze způsobu organizace smluvních stran (bezpečnostní opatření), z charakteru smluvního plnění (koupě know-how od odborníka) či z oblasti, které se dotýká (zdravotní stav)“.¹⁷¹

¹⁶⁷ PELIKÁNOVÁ, Irena; PELIKÁN, Robert. K § 1730 [Předsmluvní informace]. In: ŠVESTKA, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2520)*

¹⁶⁸ Článek 6 odst. 1 písm. a) a b) GDPR

¹⁶⁹ BŘÍZA, Petr; PAVELKA, Tomáš. K § 1730 [Odpovědnost za ukončení předsmluvních jednání]. In: PETROV, *Občanský zákoník: Komentář*, s. 1772

¹⁷⁰ K [Předsmluvní odpovědnost aneb odpovědnost za jednání ve fázi před uzavřením smlouvy]. In: ONDREJOVÁ, Dana. *Průvodce uzavíráním smluv. 3 aktualizované vydání*. [online]. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020 [cit. 28. 2. 2021]. ISBN: 978-80-7598-806-5. Dostupné z www.noveaspi.cz pod identifikačním číslem ASPI: MN601CZ (dále jako „ONDREJOVÁ, *Průvodce uzavíráním smluv*“)

¹⁷¹ HULMÁK, Milan. § 1730 [Záznamy]. In: HULMÁK, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2054)*, s. 65

Důvěrnými údaji a sděleními naopak nebudou například takové informace, které jsou smluvním stranám běžně přístupné či takové, s nimiž byly smluvní strany již seznámeny.¹⁷² Bylo by vhodné, aby si smluvní strany sjednaly, jaké informace za důvěrné považují, bez ohledu na to, zda tak učiní formou taxativního či demonstrativního výčtu. Nutno však podotknout, že taxativní výčet důvěrných údajů a sdělení stranám poskytuje vyšší právní jistotu.¹⁷³ Pokud si však smluvní strany důvěrné údaje a sdělení nevymeží vůbec, bude pak případně na úvaze soudu, aby povahu protiprávně sdělených či zneužitých informací určil sám.¹⁷⁴

Důvěrné údaje a sdělení pak nesmějí být zneužity. Smluvní strana, která takové údaje či sdělení získala je tedy povinna je použít pouze v souladu s účelem jejich poskytnutí. Dále jsou smluvní strany povinny s důvěrnými údaji a sděleními nakládat takovým způsobem, aby nedošlo k jejich prozrazení třetím osobám, aniž by k tomu byl dán zákonný důvod. Takovým zákonným důvodem je například povinnost vypovídat či sdělit informace podle ustanovení § 126 a § 128 OSŘ nebo sdělení informace orgánům činným v trestním řízení.

Pokud smluvní strana poruší výše uvedenou povinnost ochrany důvěrných údajů, je poškozená smluvní strana oprávněna požadovat nejen náhradu škody podle ustanovení § 2910 OZ, ale podle druhého odstavce ustanovení § 1730 také vydání obohacení, kterým se v důsledku porušení povinnosti druhá strana obohatila.¹⁷⁵

3.3.5 Způsobení neplatnosti právního jednání

Jak již bylo uvedeno v úvodu této kapitoly, výše uvedený výčet případů předmluvní odpovědnosti není definitivní a lze mezi ně řadit také způsobení neplatnosti smlouvy v předmluvní fázi ve smyslu ustanovení § 579 OZ, v němž se promítá římskoprávní zásada *Nemo turpitudinem suam allegare potest* neboli Nikdo se nemůže dovolávat vlastní nepoctivosti.¹⁷⁶ První odstavec uvedené ustanovení totiž stanoví, že právo dovolávat se neplatnosti „nemá ten, jenž způsobil

¹⁷² Tamtéž

¹⁷³ K [Předmluvní odpovědnost aneb odpovědnost za jednání ve fázi před uzavřením smlouvy]. In: ONDREJOVÁ, *Průvodce uzavíráním smluv*

¹⁷⁴ PELIKÁNOVÁ, Irena; PELIKÁN, Robert. K § 1730 [Předmluvní informace]. In: ŠVESTKA, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2520)*

¹⁷⁵ HULMÁK, Milan. § 1730 [Záznamy]. In: HULMÁK, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721 2054)*, s. 65-66

¹⁷⁶ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. K § 579 [Význam způsobení neplatnosti]. In: *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*

neplatnost¹⁷⁷ právního jednání, právo namítnout neplatnost nebo uplatnit z něj pro sebe výhodu.“

Citované ustanovení se týká relativní neplatnosti¹⁷⁸, tedy takové, která je stanovena na ochranu zájmu určité osoby. Pouze tato osoba je tedy oprávněna se neplatnosti právního jednání dovolat. Pokud tak učiní, na právní účinky vyvolané právním jednáním se hledí, jako by nikdy nenastaly (neplatnost působí od počátku neboli *ex tunc*). Pokud se však neplatnosti nedovolá, právní jednání zůstane v platnosti.¹⁷⁹

Zároveň osoba, která vadu právního jednání způsobila, se nemůže dovolávat nejen jeho neplatnosti, ale zároveň z takového jednání nemůže nijak těžit tzn., že pro sebe nemůže uplatnit výhodu. Takovou výhodou může být například situace, kdy soud zamítne žalobu proti tomu, kdo vadu právního jednání způsobil.¹⁸⁰

Druhý odstavec výše uvedeného ustanovení stanoví povinnost k náhradě případně vzniklé škody tomu, kdo vadu, jejímž následkem byla neplatnost smlouvy, způsobil, a to za předpokladu, že se poškozená strana na způsobení vady nepodílela, a tudíž o vadě způsobující neplatnost právního jednání nevěděla. Nevědomost poškozené strany o neplatnosti právního jednání je v tomto ustanovení zcela zásadní. V případě, že by strana o vadě právního jednání, která způsobí jeho neplatnost věděla a navzdory tomu takové jednání provedla, nárok na náhradu škody jí nevzniká.¹⁸¹

3.4 Culpa in contrahendo a třetí osoby

Občanský zákoník výslovnou úpravu povinností třetích osob a jejich porušení v předmluvním stádiu, stejně jako tomu bylo za předchozí právní úpravy, neobsahuje.

Institut culpa in contrahendo je v současné době postaven na zákonné povinnosti poctivého jednání, která postihuje každého. Ačkoliv pak ustanovení

¹⁷⁷ Zde autoři komentářové literatury poukazují na nepřesnou formulaci zákonného ustanovení. Osoba může svým jednáním způsobit vadu právního jednání, nikoliv jeho neplatnost. Neplatnost je sankční následek vady stanovený zákonem. [Viz ZUKLÍNOVÁ, Michaela. K § 579 [Význam způsobení neplatnosti]. In: *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1–654)*]

¹⁷⁸ Ustanovení § 586 a násl. OZ

¹⁷⁹ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. K [Občanskoprávní skutečnost]. In: DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné, 2. aktualizované vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 190. ISBN 978-80-7552-187-3.

¹⁸⁰ Ustanovení § 579 OZ

¹⁸¹ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. K § 579 [Význam způsobení neplatnosti]. In: *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*

§ 1728 a násl. OZ zmiňuje pouze smluvní strany a třetí strany výslovně nezmiňuje, nejsou nepoctivě jednající třetí strany dle názoru Milana Hulmáka žádným způsobem chráněné a není tudíž důvod, proč by za své nepoctivé jednání neměly nést následky.¹⁸²

Otevřenou však nadále zůstává otázka, zda na takto nepoctivě jednající třetí osoby lze aplikovat § 2914 OZ upravující podmínky náhrady újmy, kterou způsobil pomocník smluvní strany. Uvedené ustanovení je pak v občanském zákoníku zakotvené v části upravující porušení smluvních povinností.

Milan Hulmák se k této problematice vyjádřil v průběhu času různě.¹⁸³ Na rozdíl od jeho názoru uvedeného v komentáři¹⁸⁴ nezastávám názor, že ustanovení § 2914 OZ je v tomto případě přímo použitelné. Dle mého názoru by jeho přímou použitelnost bylo možné dovodit jen v případě, že by si smluvní strany povinnosti vyplývající z předmluvního jednání sjednaly ve zvláštní dohodě¹⁸⁵. V zájmu co nejširší ochrany strany, které škoda vznikla, je však dle mého názoru možné aplikovat § 2914 OZ na základě analogie. Finální řešení tohoto problému však poskytne až rozhodovací praxe.

3.5 Promlčení nároku na náhradu škody

Občanský zákoník v otázce promlčení nároku na náhradu škody, stejně jako tomu bylo za minulé právní úpravy, rozlišuje mezi subjektivní a objektivní lhůtou. Subjektivní promlčecí lhůta již však není dvouletá, ale podle ustanovení § 629 OZ trvá tři roky. Stejně jako za minulé úpravy počíná běžet okamžikem, „*kdy se poškozený o vzniku škody a o osobě, které vznikla povinnost k její náhradě, dozví*“¹⁸⁶.

Objektivní lhůta je pak upravena ustanovením § 636 OZ. Obecná objektivní promlčecí lhůta je desetiletá a v případě, že je škoda způsobena úmyslně, je ve druhém odstavci stanovena lhůta patnáctiletá. Počátek jejich běhu se pak váže k okamžiku vzniku škody.

¹⁸² HULMÁK, Milan. Limity předmluvní odpovědnosti. *Bulletin Advokacie*, č. 3, 2011, s. 53 a násl. ISSN: 1210-6348 (dále jako „**HULMÁK, Limity předmluvní odpovědnosti**“)

¹⁸³ Srov HULMÁK, *Limity předmluvní odpovědnosti* a HULMÁK, Milan. K § 1728 [Svoboda jednání]. In: HULMÁK, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2054)*, s. 58

¹⁸⁴ HULMÁK, Milan. K § 1728 [Svoboda jednání]. In: HULMÁK, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2054)*, s. 58

¹⁸⁵ Například Letter of Intent [Viz 3.1 (Pojetí institutu po rekodifikaci)]

¹⁸⁶ Ustanovení § 620 OZ

4 Výkladová praxe soudů

Na vývoji a výslovném zákonném zakotvení institutu předsmluvní odpovědnosti v českém právním prostředí má velký podíl rozhodovací soudní praxe. Jak ostatně vyplývá z předchozích kapitol, před účinností občanského zákoníku to byla především bohatá soudní judikatura, která z nejasných obrysů postupně dokreslila obraz institutu culpa in contrahendo do takové podoby, v jaké ho známe dnes. Ač právní řád České republiky vychází z kontinentální právní kultury, která oproti té angloamerické není založena na soudních precedentech, ale na psaném právu, nelze výkladové praxi soudů ubírat na významu, neboť právě judikatura vyplňuje mezery právní úpravy.

4.1 Výkladová praxe soudů před rekonstrukcí

Před rekonstrukcí soukromého práva soudy vykládaly porušení povinností v předsmluvní fázi především ve smyslu porušení prevenční povinnosti podle ustanovení § 415 SOZ. Dále pak aplikovaly ustanovení § 49a SOZ týkající se právně relevantního omylu či § 271 ObchZ, které poskytuje ochranu informacím, jež smluvní strany označily za důvěrné. V této podkapitole budou rozebrány stěžejní judikáty z období před výslovným ukotvením institutu v našem právním řádu. Většina z nich je použitelná také v současné době.

4.1.1 Neuzavření smlouvy v rozporu s očekáváním druhé strany

Rozhodnutí Nejvyššího soudu *sp. zn. 29 Odo 1166/2004* ze dne 11. října 2006 je z pohledu institutu předsmluvní odpovědnosti v českém prostředí považováno za klíčové. Jak bylo uvedeno, právě tímto rozhodnutím byla povaha institutu culpa in contrahendo v českém prostředí označena jako mimosmluvní, byť s takovým označením část odborné veřejnosti nesouhlasila. Nejvyšší soud se v něm zabýval sporem o náhradu nákladů, které žalobkyni vznikly v souvislosti s přípravou smlouvy o úvěru, přičemž k samotnému uzavření smlouvy z důvodu na straně žalované nikdy nedošlo, neboť jednání o smlouvě ukončila.

Žalovaná oslovila žalobkyni s žádostí o poskytnutí úvěru. Následující měsíc žalobkyně informovala prostřednictvím dopisu žalovanou o podmínkách uzavření smlouvy o úvěru a o ceně za její zpracování včetně ostatních odměn a nákladů. Žalovaná pak v průběhu několikaměsíčního jednání o uzavření smlouvy poskytovala žalobkyni veškerou potřebnou dokumentaci a doklady, z čehož žalobkyně vyvodila nejen to, že žalovaná závazek plynoucí z nabídky učiněné dopisem uznala, ale také to, že k uzavření smlouvy nakonec dojde. Žalobkyně

následně předmětnou smlouvu zpracovala a na žádost žalované také několikrát poupravila, ale k jejímu podpisu žalovanou nikdy nedošlo. Žalobkyně dále vyúčtovala žalované částku za právní poradenství, zpracování a vystavění úvěrové dokumentace a za právní zastoupení při přípravě a vypracování smlouvy.

Krajský soud v Plzni, jakožto soud prvního stupně, sice připustil, že mezi žalobkyní a žalovanou probíhala jednání o uzavření smlouvy, poněvadž se však žalobkyni nepodařilo prokázat, že s žalovanou uzavřela dohodu o úhradě nákladů vzniklých v souvislosti s přípravou úvěrové dokumentace, neshledal žalobu opodstatněnou a zamítl ji. Žalobkyně pak podala proti rozsudku soudu prvního stupně odvolání.

Vrchní soud v Praze, jakožto soud odvolací, připustil že se soud prvního stupně nezabýval možností uplatnění institutu culpa in contrahendo jako „*právní úpravou odpovědnosti za zavinění v předmluvním stádiu*“. Dále doplnil, že aplikovat předmluvní odpovědnost je možné pouze za předpokladu, kdy na základě jednání o smlouvě lze předpokládat, že mezi stranami mohl vzniknout smluvní vztah. Poznamenal však, že v průběhu jednání o smlouvě je nutné mít na paměti, že ne každé jednání dospěje do zdárného konce a smlouva bude nakonec skutečně uzavřena. Pokud pak není mezi stranami uzavřena dohoda o náhradě nákladů, je nutné počítat s možnou „ztrátou“ těchto předvídatelných nákladů vynaložených v průběhu jednání o smlouvě. To se však netýká nákladů neobvyklých, tedy takových, které vznikly v důsledku specifických požadavků smluvní strany.

Odvolací soud pak předestřel, že by potenciálně mohly existovat dvě cesty k úhradě těchto neobvyklých nákladů, a to buď na základě existence obchodních zvyklostí ve smyslu § 264 ObchZ, nebo při extenzivním výkladu aplikací ustanovení § 415 SOZ, to však pouze za předpokladu existence výše uvedené dohody. Jelikož však v konkrétním případě absentovala jakákoliv dohoda o náhradě nákladů, Vrchní soud rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil.

Nejvyšší soud se následně zabýval otázkou, kterou předestřel odvolací soud, tedy zda lze danou situaci posuzovat podle ustanovení § 415 SOZ. Došel k názoru, že předmětné ustanovení vyjadřuje „*povinnost každého účastníka občanskoprávních vztahů dodržovat nejen povinnosti uložené právními předpisy a převzaté smluvně, ale také ty, které takto vyjádřeny nejsou, a tedy počínat si natolik obezřetně, aby nevznikla škoda jiným ani jemu samému*“. Nejvyšší soud

tímto rozhodnutím tak postavil na jisto, že za předpokladu nemožnosti aplikace jiného zákonného ustanovení na konkrétní protiprávní jednání lze odpovědnost za jednání o smlouvě posuzovat podle ustanovení § 415 a § 420 SOZ.

V návaznosti na to pak posuzoval, zda v případě ukončení jednání o smlouvě může vzniknout odpovědnost, a dospěl k závěru, že ano. Svůj závěr podložil tvrzením, že ke vzniku odpovědnosti v předsmulvním stádiu pak musí být naplněny dva základní předpoklady. Prvním z nich je, že jednání o smlouvě musí dojít do takové fáze, že smluvní strana musí v dobré víře důvodně očekávat její uzavření a dalším, že druhá smluvní strana jednání ukončí bez legitimního důvodu.

Pro úplnost je nutné dodat, že v otázce rozsahu náhrady vynaložených nákladů se ztotožnil s názorem soudu odvolacího, tedy že mají být hrazeny pouze náklady neobvyklé, tudíž takové, jež vznikly na základě specifických požadavků druhé smluvní strany.¹⁸⁷

Ačkoliv se z pohledu institutu *culpa in contrahendo* jedná o klíčové rozhodnutí, kritice odborné veřejnosti podléhá zejména vyvozování protiprávnosti ze samotného uzavření smlouvy ve smyslu ustanovení § 415 OZ, neboť rozhodnutí, zda bude či nebude smlouva uzavřena je právem každé smluvní strany.¹⁸⁸

Případem neuzavření smlouvy v rozporu s očekáváním druhé strany, konkrétně náhradou nákladů, se Nejvyšší soud zabýval také ve svém rozsudku *sp. zn. 25 Cdo 337/2015* ze dne 26. října 2016. Jednalo se o případ, kdy žalovaná přislíbila žalobcům uzavření darovací smlouvy, jejímž předmětem měla být jí vlastněná nemovitost. Zároveň se s žalobci smluvně dohodla, že mohou začít na nemovitosti provádět opravné práce. Následně tak začali žalobci nemovitost rekonstruovat. Žalovaná si však darování rozmyslela a přislíbila žalobkyni, že jí nemovitost odkáže v závěti, k čemuž však nakonec také nedošlo. Žalobci se následně domáhali náhrady nákladů, které na rekonstrukci nemovitosti v dobré víře vynaložili, přičemž argumentovali tím, že žalovaná svým jednáním porušila prevenční povinnost ve smyslu ustanovení § 415 SOZ. Poněvadž soud prvního

¹⁸⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. října 2006, sp. zn. 29 Odo 1166/2004

¹⁸⁸ Viz HULMÁK, Milan. *Uzavírání smluv v civilním právu*. 1 s. 161 nebo BEZOUŠKA, Petr; DOLEŽAL, Tomáš; HULMÁK, Milan; PSUTKA, Jindřich. *Soudní judikatura ve světle nového občanského zákoníku. Komentovaný rejstřík judikatury a její užití po rekonstrukci*. [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2016 [cit. 1. 3. 2021]. ISBN: 978-80-7552-090-6. Dostupné z: www.noveaspi.cz pod identifikačním číslem ASPI: MN32CZ („dále jako „BEZOUŠKA, Komentovaný rejstřík judikatury““)

stupně uložil žalované povinnost k náhradě nákladů, žalovaná podala proti rozsudku prvního stupně odvolání.

Odvolací soud neshledal jednání žalované nepoctivým ve smyslu ustanovení § 415 SOZ. Konstatoval, že žalovaná s žalobci neuzavřela žádnou smlouvu, ze které by jí povinnost předmětnou nemovitost darovat vyplývala. Zároveň nebyla ani vázána povinností předmětnou nemovitost žalobcům odkázat. Náhradou škody se odvolací soud dále nezabýval. Žalobci pak v návaznosti na uvedené závěry podali proti rozsudku odvolacího soudu dovolání.

Nejvyšší soud na rozdíl od odvolacího uvedl, že ustanovení § 415 SOZ nedopadá pouze na situace, kdy je uzavřena písemná smlouva, ale porušení prevenční povinnosti se musí posuzovat vždy vzhledem k okolnostem konkrétního případu. V tomto případě pak žalobci mohli (i přes absenci písemného ujednání) na základě jednání žalované důvodně předpokládat, že k uzavření darovací smlouvy dojde. Jejich očekávání navíc posilovala dohoda o bezúplatné rekonstrukci nemovitosti, kterou s žalovanou uzavřeli. Proto také pokračovali v rekonstrukci předmětné nemovitosti. Poněvadž se tak žalovaná dopustila nepoctivého jednání, které spočívalo v bezdůvodném ukončení jednání o smlouvě, ve smyslu ustanovení § 415 SOZ, soud uzavřel, že je žalovaná odpovědná za škodu ve smyslu ustanovení § 420 SOZ, kterou mohou představovat *„zejména náklady vynaložené v souvislosti s předmluvním jednáním či s přípravou pro uzavření smlouvy nebo výdaje směřované k předmětu smlouvy, přičemž z hlediska skutečné škody je důležité, zda se snížil majetkový stav poškozeného“*. Dále se Nejvyšší soud zabýval konkurencí nároku na náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení, přičemž dovedl, že náhrady škody se lze domáhat bez ohledu na existenci vztahu z bezdůvodného obohacení.¹⁸⁹

Výše uvedená rozhodnutí samozřejmě nejsou jediná, ve kterých se soud otázkou ukončení smlouvy bez spravedlivého důvodu zabýval. Jako příklad dalších rozhodnutí Nejvyššího soudu, která na první uvedené navazují, lze uvést rozsudek Nejvyššího soudu *sp. zn. 25 Cdo 127/2007* ze dne 2. září 2008 či rozsudek *sp. zn. 25 Cdo 4147/2008* ze dne 22. listopadu 2011. Na výše uvedeném rozhodnutí z roku 2016 však lze spatřovat změnu postoje soudu k otázce rozsahu náhrady

¹⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. října 2016, sp. zn. 25 Cdo 337/2015

nákladů, poněvadž v tomto případě (oproti tomu z roku 2006) soud nezohlednil pouze náklady neobvyklé, ale zahrnul i další.

Jak již bylo uvedeno ve třetí kapitole (3.3.2), v současné době je toto pojetí náhrady škody překonáno a jsou hrazeny veškeré vynaložené náklady a případný ušlý zisk. Další rozdíl oproti uvedeným případům pak lze spatřovat v otázce výše hrazené škody, neboť v současné době je zákonem limitována ztrátou z neuzavření smlouvy v obdobných případech.¹⁹⁰

4.1.2 Nesdělení všech informací podstatných pro uzavření smlouvy

Informační povinností se ve svém rozhodnutí *sp. zn. 5 Cmo 347/96 ze dne 16. září 1997* zabýval Vrchní soud v Praze. V tomto případě soud posuzoval, zda banka, která poskytuje úvěr je vázána povinností sdělit svým klientům již ve fázi před uzavřením úvěrové smlouvy všechny skutečnosti, které jí jsou známy a které by mohly mít vliv na zamýšlený účel jejich podnikatelského záměru.

Navrhovatel jakožto věřitel (banka) poskytl odpůrci (dlužník) úvěr na nákup autobusu, který odpůrce vyčerpal. Zakoupený autobus však nevyhovoval technickým podmínkám. V důsledku toho odpůrce nemohl podnikat a vydělávat peníze, a tudíž nebyl schopen ani splatit úvěr. Navrhovatel v návaznosti na to smlouvu vypověděl a soudní cestou se po odpůrci domáhal zaplacení dlužné částky. Soud prvního stupně pak návrhu zaplacení dlužné částky vyhověl.

Odpůrce proti rozsudku soudu prvního stupně podal odvolání, kterým se domáhal zamítnutí návrhu. Argumentoval tím, že vzhledem k postavení a možnostem navrhovatele by se dalo předpokládat, že nejen zajistí návratnost úvěru, ale také provede nezbytná šetření, aby zjistil okolnosti, které by mohly vést k případné nemožnosti jím zamýšleného podnikání. Dále avizoval, že s výrobcem autobusu vede soudní spor, a požadoval, aby navrhovatel vstoupil do soudního řízení proti výrobcí autobusu na jeho místo. Nutno podotknout, že technickým podmínkám nevyhovovalo několik desítek autobusů, tudíž případ odpůrce nebyl jediným. Poněvadž podle názoru odpůrce to byl právě navrhovatel, kdo předpoklady pro předmětný úvěr zjišťoval s nedostatečnou mírou pečlivosti, tak také riziko z předmětné transakce by měl nést především on.

Odpůrce v odvolání dále doplnil svá tvrzení tím, že navrhovatel byl s nepříznivou situací již dříve obeznámen, neboť ho odpůrce žádal nejen o to, zda

¹⁹⁰ Ustanovení § 1729 odst. 2 OZ

by mohly být splátky odloženy, ale také o to, zda by se s ním nepřipojil k vymáhání práv proti výrobci autobusů, avšak s ničím z navrhovaného navrhovatel nesouhlasil.

Otázkou tedy bylo, zda navrhovatel byl v uvedeném případě povinen již ve fázi před uzavřením úvěrové smlouvy nejen zjistit všechny okolnosti stran zamýšleného podnikání odpůrce (včetně technických parametrů autobusu), ale také informovat odpůrce o všech okolnostech, které by mohly mít vliv na uzavření úvěrové smlouvy. Odvolací soud došel k závěru, že nikoliv, neboť banka není povinna zjišťovat, zda úvěrové prostředky, které svým klientům poskytne ponесou kýžený efekt. Není tedy vázána ani povinností klientův záměr prověřovat. Konstatoval sice, že banky často před uzavřením smlouvy o úvěru provádějí určitá šetření, prověřování podnikatelských záměrů svých klientů nevyjímaje, avšak činí tak primárně za účelem ověření pravděpodobnosti návratu úvěru, tedy z hlediska jejich ekonomických zájmů.

Vrchní soud uzavřel, že povinností ve smyslu ustanovení § 415 SOZ, by banka byla vázána v případě, pokud by znala závažné skutečnosti, které by předem vážně ohrožovaly podnikatelský plán klienta, jemuž je poskytován úvěr. Není však vázána povinností zjišťovat případný podnikatelský cíl klienta, jehož se prostřednictvím úvěru snaží dosáhnout. Stejně tak, zda má podnikatelský cíl klienta naděje na úspěch. Ve světle uvedených závěrů Vrchní soud napadený rozsudek odvolacího soudu potvrdil.¹⁹¹

Dalším případem, který se týkal informační povinnosti smluvních stran se zabýval Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí *sp. zn. 23 Cdo 3724/2009* ze dne 12. července 2010. Jednalo se o případ, kdy byla mezi žalovanou jakožto stavebníkem obchodního centra a žalobkyní uzavřena předběžná smlouva o nájmu.

Žalobkyně měla zájem o pronájem garážových prostor, za účelem zřízení a provozování myčky automobilů, přičemž k dosažení tohoto účelu bylo nezbytné, aby byla část prostorů přestavěna, včetně zásahu do počtu parkovacích míst, a přizpůsobena požadovanému účelu. Kvůli přestavbě bylo nutné projít stavebním řízením, přičemž se žalobkyně v předběžné smlouvě zavázala zajistit veškeré dokumenty a podklady, aby žalovaná mohla podat žádost o stavební povolení a návrh na změnu stavebního povolení.

¹⁹¹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 16. září 1997, sp. zn. 5 Cmo 347/96

Žalovaná však věděla již během jednání o smlouvě, že bude potřebovat také změnu územního rozhodnutí, neboť měla k dispozici rozhodnutí o změně umístění stavby z dřívějších let, které určovalo konkrétní počet parkovacích míst, jenž přesně odpovídal počtu parkovacích míst určených příslušnou normou. Poněvadž žalobkyně k dosažení účelu potřebovala zabrat dvě parkovací místa, žalovaná tím pádem již v době jednání o smlouvě věděla nejen to, že k uskutečnění záměru bude nutné žádat změnu územního rozhodnutí, ale také skutečnost, že změna nebude realizovatelná. Když pak záměr nebyl z důvodu na straně žalované uskutečněn, požadovala žalobkyně náhradu nákladů, které vynaložila v souvislosti s přípravou realizace záměru, a zároveň také ušlý zisk.

Nejvyšší soud pak posoudil jednání žalované jako porušení prevenční povinnosti ve smyslu ustanovení § 415 SOZ, neboť byla vůči žalobkyni vázána informační povinností ohledně všech skutečností, o kterých věděla a které by mohly mít na zdárné dokončení jejího záměru vliv.¹⁹²

Dalším případem informační povinnosti se Nejvyšší soud zabýval ve svém rozhodnutí sp. zn. 25 Cdo 1394/2007 ze dne 28. července 2009. Jednalo se o případ, ve kterém cestovní kancelář svému klientovi, který cestoval do Thajska, poskytla v souvislosti s uzavřením smlouvy nesprávné informace ohledně vízové povinnosti. Cestovní kancelář však nezavazovala k informační povinnosti smlouva ani zákon a klient byl podle všeobecných podmínek povinen zjistit si relevantní informace sám. Klient pak spoléhajíc na informaci od cestovní kanceláře, že si turistické vízum vyřídí až v cílové destinaci, do Thajska odletěl. Na místě však zjistil, že to není možné, a byl nucen vrátit se zpátky do České republiky. V souvislosti s tím mu samozřejmě vznikly nemalé náklady.

Nejvyšší soud pak došel k závěru, že i takto mylně poskytnuté informace, byť byly poskytnuty nad rámec zákonných i smluvních povinností, mohou být posuzovány jako porušení informační povinnosti.¹⁹³

Ačkoliv jsou všechna uvedená rozhodnutí z dřívější doby (jedno je dokonce téměř čtvrt století staré), je z uvedených závěrů soudů patrný vliv na dnešní zákonnou formulaci informační povinnosti. V jejím světle, obdobně jako tomu bylo v uvedených rozhodnutích, si jsou smluvní strany v předmluvní fázi povinny sdělit veškeré informace, které ví nebo vědět musí a které by mohly mít vliv na uzavření,

¹⁹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. července 2010, sp. zn. 23 Cdo 3724/2009

¹⁹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. července 2009, sp. zn. 25 Cdo 1394/2007

respektive neuzavření smlouvy, o níž jednají. Vyměňované informace pak nesmí být nepravdivé či neúplné. Lze tedy shrnout, že v současné době je na informační povinnost ve smyslu ustanovení § 1728 odst. 2 OZ nahlíženo stejně.

Ve druhé kapitole (2.3.2) bylo uvedeno, že nesplnění informační povinnosti má vazbu na právně relevantní omyl, přičemž aby mohl způsobit neplatnost smlouvy, musí se jednat o omyl omluvitelný. Podkapitulu týkající se zajímavých judikátů z doby před rekonstrukcí tak uzavřu rozhodnutím Nejvyššího soudu *sp. zn. 30 Cdo 1251/2002* ze dne 19. prosince 2002, ve kterém se zabýval otázkou omluvitelného a neomluvitelného omylu. Jednalo se o případ prodeje domu, kdy kupující po uzavření smlouvy zjistili, že v domě nemohou provést jimi zamýšlený záměr, a s odkazem na omyl ve smyslu ustanovení § 49a SOZ se dovolávali neplatnosti smlouvy.

Žalobci v uvedeném rozhodnutí měli v úmyslu s žalovanými uzavřít kupní smlouvu na nemovitost, přičemž (dle tvrzení žalobců) rozhodující podmínkou pro koupi předmětné nemovitosti pro ně byla možnost vybudování půdní výstavby. Po uzavření smlouvy však zjistili, že výstavbu uskutečnit nelze a následně podali námitku neplatnosti pro omyl ve smyslu ustanovení § 49a SOZ. Žalovaní se však bránili argumentací, že pokud by v důsledku omylu měla být smlouva postižena neplatností, je nezbytné, aby skutečnost, která by v případě své absence způsobila neuzavření kupní smlouvy, byla opravdu rozhodující. Žalovaní dále argumentovali, že případný úmysl žalobců vybudovat půdní výstavbu pro uzavření kupní smlouvy rozhodující nebyl. Zdálo se jim nelogické, že by si žalobci při koupi nemovitosti, která měla hodnotu několika milionů korun, neověřili, zda se v ní dá vybudovat pro ně důležitá půdní výstavba.

Nejvyšší soud v uvedeném rozhodnutí přisvědčil žalovaným, když uvedl, že je nezbytné, aby si každý v souladu s povinností zachování náležité péče sám zajistil informace o okolnostech, jež považuje za rozhodující pro uskutečnění právního úkonu, včetně informací odborného charakteru. Neplatnosti právního úkonu v důsledku uvedení v omyl ve smyslu ustanovení § 49a SOZ se pak může dovolat v případě, kdy možnost ověřit si skutečnosti rozhodné pro uskutečnění právního úkonu neměl. Tedy pouze pokud by se jednalo o tzv. omyl omluvitelný.¹⁹⁴

¹⁹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. prosince 2002, sp. zn. 30 Cdo 1251/2002

Podle mého názoru jsou pak výše uvedené závěry Nejvyššího soudu uplatnitelné i v současné právní úpravě. Neplatnosti právního jednání (při porušení informační povinnosti) se tedy bude možné dovolat pouze za předpokladu, že se bude jednat o omyl omluvitelný.

4.2 Výkladová praxe soudů po rekonstrukci

Od nabytí občanského zákoníku neuběhlo mnoho času, proto ani judikatura v této oblasti není příliš bohatá. Pojetí institutu culpa in contrahendo v českém právním prostředí po rekonstrukci zůstalo více méně stejné, byť určité rozdíly lze spatřovat. Pomineme-li výslovné zakotvení institutu v české právní úpravě, další rozdíl lze spatřovat zejména v rozsahu náhrady škody.

4.2.1 Neuzavření smlouvy v rozporu s očekáváním druhé strany

Rozhodnutí Nejvyššího soudu *sp. zn. 25 Cdo 856/2018* ze dne 30. října 2018, ve kterém se jednalo o spor o náhradu nákladů spočívajících v ušlém nájemném, lze z pohledu ustanovení § 1729 OZ považovat za stěžejní.

V uvedeném případě žalovaná projevila zájem o nájem bytové jednotky, která byla ve vlastnictví žalobkyně. Jednání o uzavření smlouvy pak probíhala prostřednictvím realitní kanceláře. Ačkoliv žalovaná nepodepsala rezervační smlouvu, nic nenasvědčovalo tomu, že by jednání o smlouvě zamýšlela ukončit. Žalobkyně tak připravila nájemní smlouvu, ve které však neuvedla datum, ke kterému měl vzniknout mezi žalovanou a žalobkyní nájemní vztah, neboť předmětná bytová jednotka nebyla v té době ještě připravena k nastěhování. To bylo také důvodem, proč mezi žalobkyní a žalovanou byla učiněna ústní dohoda, na základě které měla žalovaná do doby dokončení rekonstrukce obývat jinou bytovou jednotku.

Ač žalovaná zprvu se všemi podmínkami smlouvy souhlasila a projevila o uzavření nájemní smlouvy zájem, posléze žalobkyni oznámila, že změnila názor. Žalovaná tak oznámila, že celou situaci projednala se svým přítelem a v současné době se jí namísto pronájmu bytu jeví jako vhodnější řešení jeho koupě.

Nejvyšší soud pak posuzoval, zda jednání žalované lze považovat za nepoctivé ve smyslu ustanovení § 1729 NOZ, tedy zda jednání o smlouvě ukončila bez spravedlivého důvodu ve chvíli, kdy žalobkyně byla v důvodném očekávání jejího uzavření.

Závěry Nejvyššího soudu v této věci jsou primárně postaveny na myšlence smluvní svobody, která by měla být omezena pouze ve výjimečných případech, a to

tehdy, pokud je jednáno v rozporu s principem poctivosti. Vznik předsmluvní odpovědnosti by tak neměl být pravidlem.

Teoretické závěry týkající se spravedlivého důvodu jsou vymezeny ve třetí kapitole (3.3.2). Lze pak shrnout, že pojem spravedlivého důvodu není možné generalizovat a vždy je nutné přihlížet k okolnostem konkrétního případu. Spravedlivým důvodem by měla být taktéž každá racionální úvaha vycházející z objektivní skutečnosti a ze subjektivního obhajitelného přesvědčení. Ve světle těchto závěrů pak Nejvyšší soud dovedl, že vzhledem ke všem okolnostem případu, zejména pak nezpůsobilosti bytové jednotky k nastěhování v době jednání o smlouvě, nutnosti žalované nastěhovat se dočasně do jiného bytu a absenci písemného ujednání ohledně takového dočasného bydlení, měla žalovaná k ukončení jednání o smlouvě spravedlivý důvod, přestože žalobkyni všechny důvody, které jí k ukončení jednání vedly, nepředestřela.

Na uvedené rozhodnutí pak Nejvyšší soud navázal ve svém rozhodnutí *sp. zn. 26 Cdo 2987/2019* ze dne 23. října 2019. Soud se v něm zabýval sporem o náhradu škody vzniklé v důsledku ukončení jednání o smlouvě. V tomto případě projevila žalovaná zájem o nájem prostoru v obchodním centru, který vlastnila žalobkyně. Strany tak započaly jednání o smlouvě, které probíhalo standardním způsobem, podepsaly listinu týkající se základních pravidel nájmu a žalobkyně žalované ukázala také návrh nájemní smlouvy. Do návrhu pak zapracovala také body navrhované žalovanou a následně jí návrh smlouvy zaslala k potvrzení. Ačkoliv se neshodly na způsobu úhrady nájemného, žalovaná přijetí návrhu smlouvy potvrdila. Nedlouho poté se však žalobkyni ozvala s tím, že si nájem jednotky v obchodním centru rozmyslela a jednání o smlouvě ukončila. Žalobkyně během jednání o smlouvě s žalovanou nejednala s jiným zájemcem, přičemž jednat začala až poté, co žalovaná (dle jejího názoru bez spravedlivého důvodu) jednání o smlouvě ukončila.

Nejvyšší soud potvrdil závěry soudu odvolacího, který v tomto případě došel k závěru, že spravedlivý důvod k ukončení jednání o smlouvě žalovaná měla, neboť mezi žalobkyní a žalovanou nepanovala shoda ohledně skutečností rozhodných pro uzavření smlouvy, kterými byly právě výše a způsob úhrady nájemného, což lze za spravedlivý důvod považovat.¹⁹⁵

¹⁹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. října 2019, sp. zn. 26 Cdo 2987/2019

Spravedlivým důvodem se Nejvyšší soud zabýval také ve svém rozhodnutí *sp. zn. 25 Cdo 130/2020* ze dne 26. února 2020, které stejně jako předchozí uvedené, aplikuje závěry učiněné Nejvyšším soudem v rozhodnutí z roku 2018. Tentokrát se soud zabýval sporem o náhradu škody, ve kterém prodávající bytu ukončili jednání o smlouvě s potenciálním kupujícím poté, co jim bylo oznámeno, že místo něj bude na kupní smlouvě figurovat v té době neexistující společnost.

Žalovaní jakožto vlastníci a prodávající bytu na základě e-mailové komunikace s potenciálním kupujícím, který o předmětný byt projevil zájem, ukončili prohlídky bytu s ostatními zájemci a zároveň připravili návrh kupní smlouvy. Následně potenciální kupující oznámil žalobcům, že kupujícím nakonec nebude on, nýbrž obchodní společnost, která však v daný okamžik nebyla zapsaná v obchodním rejstříku. Poněvadž však žalovaní nesouhlasili s prodejem bytu právně neexistující společnosti s nejasným majetkovým zázemím, ukončili následně jednání o uzavření kupní smlouvy. Nejvyšší soud pak přisvědčil žalovaným. Podle Nejvyššího soudu lze za spravedlivý důvod ve smyslu ustanovení § 1729 NOZ a předchozí rozhodovací soudní praxe a vzhledem k okolnostem daného případu považovat obavy z prodeje bytu v té době neexistující společnosti. Je tomu tak mimo jiné z důvodu, že žalovaní počítali s prodejem bytu konkrétní osobě, a ve chvíli, kdy tato osoba oznámila změnu v osobě kupujícího, mohlo takové jednání (také s ohledem na osobu „nového“ kupujícího) v žalovaných vyvolat obavy ohledně dalšího průběhu plánovaného prodeje.

Výčet uzavřu rozhodnutím Nejvyššího soudu *sp. zn. 32 Cdo 1240/2020* ze dne 24. června 2020. V tomto případě, kdy se jednalo o spor mezi prodávající a kupující o náhradu škody, se soud na rozdíl od výše uvedených rozhodnutí nezabýval obsahem pojmu spravedlivého důvodu, nýbrž pojmem vysoká pravděpodobnost uzavření smlouvy¹⁹⁶.

Vysokou pravděpodobností je taková fáze jednání o smlouvě, kdy druhá smluvní strana může důvodně očekávat, že k uzavření smlouvy nakonec dojde, přičemž smluvní strany jsou v důvodném očekávání v uzavření smlouvy, pokud se na jejím zásadním obsahu. V případě kupní smlouvy jím je ujednání o předmětu plnění a ceně za toho plnění. Poněvadž se kupující a prodávající v tomto případě na těchto podstatných náležitostech neshodli, respektive jedna ze stran tvrdila,

¹⁹⁶ Podrobněji viz třetí kapitola (3.3.2)

že ano, avšak své tvrzení neprokázala, Nejvyšší soud potvrdil, že podmínky pro vysokou pravděpodobnost uzavření smlouvy splněny nebyly.¹⁹⁷

4.3 Porovnání výkladové praxe soudů před a po rekonstrukci

Z výše uvedeného je zřejmé, že ačkoliv tak nebylo výslovně upraveno, soudy vyvozovaly odpovědnost v předmluvním stádiu ve většině případů z porušení prevenční povinnosti vyplývající z ustanovení § 415 SOZ, byť se povětšinou jednalo o případy, ve kterých smlouva již uzavřena byla. Oproti tomu za současné právní úpravy soudy vyvozují předmluvní odpovědnost ze zákonem upravených skutkových podstat zakotvených především v ustanoveních § 1728 až § 1730 OZ. Vliv výkladové praxe soudů před rekonstrukcí na současnou právní úpravu je nesporný, přičemž lze říci, že současná výkladová praxe na tu předchozí navázala, byť tedy v současné době není porušení povinnosti vyvozováno z ustanovení § 415 SOZ, zakotvující prevenční povinnost, nýbrž z výše uvedených zákonných ustanovení. Judikatura po rekonstrukci není zatím příliš bohatá a je patrné, že se soudy věnovaly především otázce neuzavření smlouvy v rozporu s důvodným očekáváním druhé strany. Jejich pozornost pak byla zaměřena na spravedlivý důvod v konkrétních případech a vysokou pravděpodobnost uzavření smlouvy. Vzhledem k nynější výslovné úpravě institutu však lze v budoucnu očekávat jeho častější využití.

¹⁹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. června 2020, sp. zn. 32 Cdo 1240/2020

5 Institut culpa in contrahendo a jeho praktické využití

V předchozích kapitolách byl věnován prostor především vývoji a teoretickému vymezení institutu a jeho promítnutí do výkladové praxe soudů. Je tak zřejmé, že se odpovědnost v předsmulvné fázi dotýká mnohých situací (od nájemních smluv až po smlouvy na veřejnou zakázku¹⁹⁸). V této kapitole se zaměřím na aplikaci teoretických závěrů na konkrétní modelové příklady v pracovněprávní oblasti. Nejprve je však nezbytné postavit na jisto, že se institut předsmulvné odpovědnosti v této oblasti uplatní.

5.1 Teoretická rovina uplatnitelnosti institutu v pracovněprávní oblasti

Základní skutkové podstaty institutu culpa in contrahendo jsou v občanském zákoníku zařazeny mezi všeobecná ustanovení, která se týkají uzavírání smluv. Může tedy vyvstat otázka, z jakého důvodu je možné uplatnění ustanovení § 1728 a násl. OZ také v pracovněprávní oblasti, konkrétně v oblasti uzavírání pracovněprávních smluv.

5.1.1 Vztah občanského zákoníku a zákoníku práce

Bude tomu tak především z důvodu vztahu mezi občanským zákoníkem a zákoníkem práce¹⁹⁹. Občanský zákoník je obecným právním předpisem, který je základní pro celou oblast soukromého práva.²⁰⁰ Oproti tomu zákoník práce je zvláštním právním předpisem, který upravuje pracovněprávní vztahy. Občanský zákoník se tedy vůči zákoníku práce uplatní subsidiárně a na pracovněprávní vztahy se jeho ustanovení aplikují pouze tehdy, kdy zákoník práce danou problematiku neupravuje. Bude tomu tak však pouze za předpokladu, že to není v rozporu se základními zásadami pracovního práva, které jsou zakotveny v ustanovení § 1a ZP.²⁰¹ V tomto ohledu na základní pracovněprávní vztahy dopadá obecná úprava o závazcích ustanovení § 1721 a následujících OZ.²⁰²

¹⁹⁸ Například Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. ledna 2016, sp. zn. 25 Cdo 5233/2014

¹⁹⁹ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jako „ZP“)

²⁰⁰ Viz ustanovení § 9 OZ a ustanovení § 4 ZP

²⁰¹ BĚLINA, Miroslav. § 4 [Použití občanského zákoníku]. In: BĚLINA, Miroslav, DRÁPAL, Ljubomír a kolektiv. *Zákoník práce*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 44. ISBN 978-80-7400-759-0 (dále jako „BĚLINA, Zákoník práce“)

²⁰² MORÁVEK, Jakub. Culpa in contrahendo v pracovněprávních vztazích. Sborník z konference Bratislavské právnické fórum 2013. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislavě, Právnická fakulta, 2013, s. 1553. ISSN: 0524-2258. (dále jako „MORÁVEK, Culpa in contrahendo“)

Ve smyslu ustanovení § 2401 odst. 2 OZ pak na pracovněprávní vztahy nelze aplikovat ustanovení, která se týkají ochrany spotřebitele. Také zákoník práce omezuje či vylučuje uplatnění konkrétních institutů na pracovněprávní vztahy, jako příklad lze uvést ustanovení § 144a odst. 1 ZP²⁰³, které zakazuje postoupit právo na mzdu, plat, odměnu z dohody nebo jejich náhradu. Uplatnění ustanovení § 1728 a následujících OZ v pracovněprávních vztazích ani jeden z předpisů neomezuje ani nevylučuje a dle názoru odborné veřejnosti tedy neexistuje překážka, která by bránila uplatnění uvedených ustanovení také v pracovněprávních vztazích.²⁰⁴

5.1.2 Systematické zařazení

Dalším hlediskem, z kterého je možné aplikaci institutu na pracovněprávní vztahy posuzovat je jeho systematické zařazení. Ustanovení §1728 a následující OZ jsou součástí čtvrté části občanského zákoníku upravující relativní majetková práva, konkrétně hlavy I., dílu 1, oddílu 1. Spadají tedy pod obecná ustanovení, která se týkají smluv. Ani z hlediska systematického zařazení tedy nelze vyvodit neuplatnitelnost institutu také v pracovněprávních vztazích.²⁰⁵

5.2 Jednotlivé skutkové podstaty

Jak vyplývá především ze třetí kapitoly této práce, stěžejním principem ve smluvní oblasti je autonomie vůle smluvních stran, v jehož světle mohou smluvní strany jednat o uzavření smlouvy svobodně a podle své vůle, ale takové jednání se nesmí přičít především principu poctivosti. V následujících podkapitolách pak na modelových příkladech z pracovněprávní oblasti představím základní skutkové podstaty předsmluvní odpovědnosti, které jsou, jak již bylo několikrát uvedeno, na principu poctivosti vystavěny.

5.2.1 Jednání o smlouvě bez úmyslu ji uzavřít

Jednání o smlouvě „na oko“, takové, které je vedeno bez úmyslu ji skutečně uzavřít ve smyslu ustanovení § 1728 odst. 1 OZ, lze v pracovněprávní oblasti demonstrovat na následujícím modelovém příkladu.

²⁰³ Ustanovení, která vylučují uplatnění ustanovení OZ na pracovněprávní vztahy jsou ustanovení § 144a a 346b až 346e ZP.

²⁰⁴ BĚLINA, *Zákoník práce*, s. 44

²⁰⁵ MORÁVEK, *Culpa in contrahendo*, s. 1553

Modelový příklad č. 1.

Zaměstnavatel X umístil na internetové stránky nabídku pracovního místa. O pracovní místo projevilo zájem několik uchazečů, kterým následně zaslal písemnou pozvánku na pracovní pohovor. Pracovní pohovor byl několikakolový, přičemž každé z kol se konalo jiný den. Zaměstnavatel nakonec oznámil uchazeči Y, který na pracovní pohovory dojížděl z místa svého bydliště vzdáleného 70 km od sídla zaměstnavatele, že pracovní místo získal. Uchazeč Y však později zjistil, že zaměstnavatel X ve skutečnosti žádné nové zaměstnance nepoptával a konáním pracovních pohovorů chtěl pouze motivovat své stávající zaměstnance k lepším pracovním výkonům.

Na uvedeném modelovém příkladu lze spatřovat případ nepoctivého jednání zaměstnavatele X ve smyslu ustanovení § 1728 odst. 1 OZ, neboť je zřejmé, že měl již od počátku úmysl pracovní smlouvu s uchazečem Y neuzavřít. Dle mého názoru náleží uchazeči Y právo domáhat se náhrady škody, která mu účastí na pracovním pohovoru vznikla. V tomto případě by se mohlo jednat například o vynaložené cestovní náklady. Prokázání skutečnosti, že zaměstnavatel X neměl úmysl smlouvu zavřít, by však mohlo být značně problematické, neboť důkazní břemeno by bylo na straně uchazeče Y.²⁰⁶

5.2.2 Neuzavření smlouvy v rozporu s očekáváním druhé strany

Pokud strany jednájí o smlouvě a jedna ze smluvních stran jednání bez spravedlivého důvodu ukončí v okamžiku, kdy druhá smluvní strana důvodně očekává její uzavření, jedná nepoctivě. Ovšem to, co je oním spravedlivým důvodem je nutné posuzovat vždy vzhledem k okolnostem konkrétního případu. Jsem toho názoru, že spravedlivý důvod k ukončení jednání o pracovní smlouvě by mohl být dán v následující situaci.

Modelový příklad č. 2

Uchazeč o zaměstnání absolvoval několikakolový pracovní pohovor u zaměstnavatele A, na základě, kterého obdržel od zaměstnavatele nabídku pracovní pozice. Uchazeč nabídku přijal a se zaměstnavatelem A se domluvil na podpisu pracovní smlouvy, ke kterému mělo dojít další týden. Před podpisem pracovní smlouvy však zaměstnanec dostal pro něj výhodnější

²⁰⁶ Srov. TINTĚRA, Tomáš. K [Smlouva]. In: TINTĚRA, PETR, *Základy závazkového práva*, s. 88.

pracovní nabídku od zaměstnavatele B, v důsledku čehož pracovní smlouvu u zaměstnavatele A nepodepsal.

Domnívám se, že v tomto případě spravedlivý důvod k ukončení jednání o smlouvě zaměstnanci svědčil, neboť s odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu *sp. zn. 25 Cdo 856/2018* lze za spravedlivý důvod považovat každou racionální úvahu, která vychází ze subjektivního obhajitelného přesvědčení. V kontextu uvedeného rozhodnutí by tedy výhodnější pracovní nabídka spravedlivým důvodem k ukončení jednání o smlouvě tedy zřejmě byla.²⁰⁷ V opačném případě by měl zaměstnavatel nárok na náhradu škody, která mu vznikla a která bude limitována ztrátou z neuzavřené smlouvy v obdobných případech.²⁰⁸

5.2.3 Nesdělení všech informací podstatných pro uzavření smlouvy

Smluvní strany jsou ve fázi při jednání o smlouvě vázány informační povinností ve smyslu ustanovení § 1728 OZ. Obecná úprava informační povinnosti v občanském zákoníku se však nijak nedotýká ustanovení § 316 odst. 4 ZP, na základě kterého zaměstnavatel není oprávněn vyžadovat od zaměstnance informace, které nesouvisí s výkonem práce. Porušení ustanovení § 1728 OZ pak podle mého názoru představuje následující situace.

Modelový příklad č. 3

*Zaměstnavatel poptával zaměstnance s určitými znalostmi. Uchazeč o nabízenou pracovní pozici na pracovním pohovoru zaměstnavatele ujistil, že požadované znalosti má, a zaměstnavatel se rozhodl uchazeče přijmout. Po nástupu uchazeče do práce však zjistil, že tomu tak ve skutečnosti není.*²⁰⁹

Podle mého názoru uchazeč o zaměstnání ve výše uvedeném modelovém příkladu porušil povinnost vyplývající z ustanovení § 1728 odst. 2 OZ, neboť zaměstnavateli nesdělil, respektive sdělil lživě informace rozhodné pro uzavření smlouvy. Pokud tedy bylo dovozeno, že uchazeč byl vázán informační povinností, vedlo by porušení této povinnosti ohledně rozhodující okolnosti k právně relevantnímu omylu ve smyslu ustanovení § 583 OZ. Zaměstnavatel by se posléze mohl dovolat relativní neplatnosti smlouvy nebo požadovat náhradu škody pro

²⁰⁷ Srov. LOVĚTÍNSKÝ, *Ukončení jednání o uzavření smlouvy z důvodu výhodnější nabídky a náhrada škody*

²⁰⁸ K otázce limitace rozsahu náhrady škody viz kapitola třetí (3.3.2)

²⁰⁹ Srov. BENEŠOVÁ, Eva. Předmluvní odpovědnost v pracovněprávních vztazích [online]. *PSK. - Personální a sociálně právní kartotéka*. PSK (Wolters Kluwer), 2016, č. 9, s. 2 [cit 5. 3. 2021]. ISSN: 1211-9482. Dostupné z: www.noveaspi.cz pod identifikačním číslem ASPI: LIT211107CZ

porušení informační povinnosti uchazečem, která by mohla vzniknout například v důsledku odložení počátku realizace projektu k němuž je potřeba odborných znalostí a kvůli kterému uchazeče o zaměstnání přijal.²¹⁰

5.2.4 Zneužití důvěrných informací

Ustanovení § 1730 OZ upravující režim správy důvěrných informací nebude podle mého názoru v pracovněprávní oblasti příliš uplatnitelné, jelikož zaměstnavatel ani potenciální zaměstnanec si během pracovních pohovorů pravděpodobně nesdělují informace, které lze označit za důvěrné ve smyslu uvedeného ustanovení.²¹¹

5.3 Příklad ze soudní praxe

Kapitolu bych uzavřela nedávným rozsudkem Obvodního soud pro Prahu 8 sp. zn. 22 C 136/2017 ze dne 19. září 2019, který se v něm zabýval sporem mezi zaměstnavatelem a potenciálním zaměstnancem, kterému bylo prostřednictvím dokumentu nazvaného Offer Letter²¹² přislíbeno místo obchodního ředitele. Zaměstnavatel však nabídku zaměstnání posléze zrušil a potenciální zaměstnanec se po něm domáhal náhrady údajné škody a nemajetkové újmy, jež mu vznikla jednáním o smlouvě, které bylo dle jeho tvrzení ukončeno bez spravedlivého důvodu.

Žalovanou byla společnost, která na českém trhu působí prostřednictvím dvou dceřiných společností, společnosti X a společnosti Y, kdy společnost X působí v oblasti fyzické a technické ostrahy a společnost Y poskytuje převoz a zpracování hotovosti, přičemž obě dvě jsou na sebe v mnoha ohledech navázané a sdílejí například některé pracovní pozice. Pozici obchodního ředitele ve společnosti Y zastávala v té době paní Z. Žalobce se pak ucházel o pracovní místo obchodního ředitele ve společnosti X.

²¹⁰ Srov. HULMÁK, Milan. K § 1728 [Svoboda jednání]. In: HULMÁK, *Občanský zákoník: Komentář (§ 1721-2054)*, s. 52

²¹¹ Srov. ERÉNYI, Tereza, VEJSADA, Daniel. *Předsmluvní odpovědnost v pracovním právu. Práce a mzda*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, č. 3, s. 21. ISSN: 0032-6208.

²¹² Offer Letter neboli nabídkový dopis představuje dokument, který je sepisován poté, co mezi uchazečem o pozici a zaměstnavatelem proběhla určitá jednání a zaměstnavateli se uchazeč jeví jako vhodný. Offer Letter pak předestírá základní podmínky budoucího pracovněprávního vztahu a potvrzuje vážný zájem uchazeče o pracovní pozici, tedy jakousi garanci ještě před podpisem pracovní smlouvy. [Viz LANDWEHRMANN, Tereza. Offer Letter v personální praxi. *Praktická personalistika*, 2017, č. 9-10, s. 31-32. ISSN: 2336-5072.]

Žalobce prošel výběrovým řízením a dne 8. června 2016 mu byl od žalované doručen Offer Letter, ve kterém mu bylo nabídnuto místo obchodního ředitele společnosti X. Dokument kromě podstatných náležitostí pracovní smlouvy dále obsahoval také základní podmínky spolupráce: i) den nástupu do práce, kterým byl 1. listopad 2016; ii) výše mzdy; iii) bonusy; iv) místo výkonu práce; v) šesti měsíční zkušební doba. Žalobce žalované potvrdil, že nabídku přijímá. Na konci července pak podepsal dohodu o ukončení pracovního poměru se svým stávajícím zaměstnavatelem ke dni 31. října 2016. Žalovaná se žalobci posléze ozvala 17. srpna 2016, kdy mu oznámila, že nabídku pracovního místa ruší.

Důvodem ke zrušení nabídky byla skutečnost, že paní Z, která zastávala pozici obchodního ředitele ve společnosti Y, se rozhodla přijmout výhodnější pracovní nabídku a ze společnosti Y odejít, což žalované oznámila 8. srpna 2016. Poněvadž byla paní Z pro žalovanou nepostradatelným zaměstnancem (jednala s významnými klienty a byla držitelkou osvědčení Národního bezpečnostního úřadu, což bylo pro žalovanou klíčové, neboť v oblasti bezpečnosti utajovaných informací působila), rozhodla se ji žalovaná ve společnosti udržet. Paní Z pak podmínila své setrvání ve společnosti nejen navýšením mzdového ohodnocení a dalšími benefity, ale požadovala také pracovní pozici obchodního ředitele obou společností. Žalovaná jí vzhledem ke svým ekonomickým zájmům vyhověla.

Žalobce několikrát žalovanou urgoval a opakovaně potvrdil, že pracovní pozici přijímá. Žalovaná mu pak 21. září 2016 sdělila, že jednání o smlouvě ještě neskončilo a v následujících dnech se domluví na dalším postupu. K tomu ovšem nedošlo, neboť dne 29. září 2016 žalobci písemně oznámila, že pracovní místo obchodního ředitele ve společnosti X bylo zrušeno, jak mu bylo ostatně oznámeno 17. srpna 2016.

Žalobce se následně domáhal náhrady škody a nemajetkové újmy, neboť tvrdil, že žalovaná ukončila jednání o smlouvě bez spravedlivého důvodu ve fázi, kdy bylo vysoce pravděpodobné, že k uzavření smlouvy dojde. Žalobce spatřoval škodu především ve ztrátě výdělku (zrušením pracovní nabídky byl nucen přijmout pracovní pozici u svého stávajícího zaměstnavatele na dva roky a byl mu tak znemožněn další kariérní růst či možnost změny). Nemajetková újma mu pak měla být způsobena jednáním o smlouvě se žalovanou, neboť to mělo dopad nejen na jeho profesní růst, ale také na jeho psychické zdraví.

Soud v tomto případě (s ohledem na rozhodnutí Nejvyšší soudu sp. zn. 25 Cdo 856/2018) přisvědčil žalované, protože dospěl k závěru, že jednání o uzavření pracovní smlouvy sice dospělo do fáze, kdy žalobce mohl důvodně očekávat její uzavření, ale žalovaná měla k ukončení jednání spravedlivý důvod. Spravedlivým důvodem zde byla obava z ohrožení jejích ekonomických výsledků v případě, že by paní Z ve společnosti dále nestrvala. Jelikož tak žalovaná neporušila povinnost poctivého jednání ve smyslu ustanovení § 1729 OZ, nevznikl žalobci nárok na náhradu škody. Nemajetková újma ve smyslu ustanovení § 2894 OZ se pak hradí pouze za předpokladu, že je tak zákonem stanoveno zvlášť, což není případ ustanovení § 1729 OZ.²¹³

²¹³ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 19. září 2019, sp. zn. 22 C 136/2017. In: *Soubor rozhodnutí nižších soudů dle NOZ a ZOK*. Dostupné z: www.noveaspi.cz pod identifikačním číslem ASPI: JUD465518CZ

Závěr

V předkládané práci jsem se zabývala institutem culpa in contrahendo. Zaměřila jsem se především na jeho uplatnění v českém právním prostředí, přičemž mým cílem bylo poskytnout ucelený pohled na danou problematiku. Aby bylo tohoto cíle dosaženo, byla věnována pozornost nejen české platné právní úpravě, ale také historickým souvislostem. V závěru jsem teoretické poznatky aplikovala na modelové příklady. Ke zpracování této diplomové práce jsem použila relevantní právní předpisy, judikaturu a českou i zahraniční odbornou literaturu.

První kapitola nastínila historické kořeny institutu a jeho vývoj v Německu, Rakousku, Itálii a Francii. Byť jsou přístupy k jeho pojetí v uvedených právních řádech odlišné, neboť v Německu a Rakousku mu je připisována tzv. kvazi-smluvní povaha, kdežto ve zbývajících dvou zemích má mimosmluvní charakter, u všech je patrné jeho ekvitiní jádro. Ve všech uvedených zemích měla na formování institutu velký vliv rozhodovací soudní praxe.

Jinak tomu nebylo ani v českém právním prostředí. Judikaturní závěry se zde promítly do ustanovení současného občanského zákoníku. Po rekodifikaci soukromého práva bylo upuštěno od jednotného pojetí civilního deliktu a nyní je tak nezbytné rozlišovat, zda má institut culpa in contrahendo smluvní, či mimosmluvní charakter. Domnívám se, že případy podle ustanovení § 1728 a násl. OZ mají povahu mimosmluvní. Je tomu tak proto, neboť jsou založeny na zákonem upravené povinnosti poctivého jednání ve smyslu ustanovení § 6 OZ jakožto stavebním kameni institutu culpa in contrahendo. Výjimkou však může být situace, kdy si smluvní strany ve smlouvě sjednají zvláštní povinnosti.

Dále byly představeny zákonem upravené případy předsmluvní odpovědnosti, které jsem podrobila rozboru. Z praktického hlediska považuji za problematický případ jednání o smlouvě „na oko“ ve smyslu ustanovení 1728 odst. 1 OZ, neboť podle mého názoru bude pro poškozenou smluvní stranu značně problematické prokázat pravý úmysl té nepoctivě jednající. Na druhou stranu však připouštím, že v současné době, která se vyznačuje pokročilými technologiemi, je možné, že stopy takto nepoctivého jednání budou zachyceny například v e-mailové komunikaci či na sociálních sítích.

Dále jsem se zabývala případem ukončení jednání bez spravedlivého důvodu ve smyslu ustanovení § 1729 OZ, s kterým se pojí několik výkladových nejasností. Již samotný pojem spravedlivý důvod se totiž zdá být obtížně

uchopitelný. S určitým vodítkem však v nedávné době přišel Nejvyšší soud, který ve svém rozhodnutí *sp. zn. 25 Cdo 856/2018* stanovil podmínky jeho vymezení.

Problematickou se však v případě ustanovení § 1729 OZ jeví být také otázka limitace výše náhrady škody, neboť zákonná formulace zde není jednoznačná. V předkládané práci jsem předestřela čtyři možná výkladová řešení, přičemž se domnívám, že nejméně pravděpodobné bude limitovat výši hrazené škody pozitivní škodou neboli ziskem, který by poškozená smluvní strana získala, kdyby k uzavření smlouvy nakonec došlo. Mezi odbornou veřejností však nepanuje shoda v tom, zda tuto limitaci lze uplatnit také v případě jednání o smlouvě „na oko“ ve smyslu ustanovení § 1728 odst. 1 OZ. Došla jsem k závěru, že tomu tak nebude. Dle systematického výkladu je totiž zřejmé, že se dané omezení vztahuje pouze na případ ukončení jednání o smlouvě bez spravedlivého důvodu. Nehledě na to se jednání o smlouvě „na oko“ zdá být závažnějším deliktem než ukončení jednání bez spravedlivého důvodu. Limitace výše hrazené škody se tedy v tomto případě nezdá být na místě. Prostor byl dále věnován také zbývajícím případům předmluvní odpovědnosti, kterými jsou porušení informační povinnosti, zneužití důvěrných informací a způsobení neplatnosti smlouvy.

Ve třetí kapitole nebyla opomenuta ani problematika předmluvní odpovědnosti ve vztahu ke třetím osobám. Tato otázka je však mimořádně složitá, neboť ji občanský zákoník výslovně neupravuje. Je však zřejmé, že třetí osoby by za své nepoctivé jednání v předmluvní fázi měly nést následky. Rozhodovací praxí by ale mělo být postaveno na jisto, zda ustanovení § 2914 OZ, které je zakotvené v části upravující smluvní povinnosti a upravuje podmínky náhrady újmy způsobené pomocníkem, lze uplatnit také v případě porušení předmluvních povinností třetími osobami.

Ve čtvrté kapitole jsem se zabývala výkladovou praxí soudů před rekodifikací a po ní. Judikatura před rekodifikací byla velmi bohatá a soudy vyvozovaly případy předmluvní odpovědnosti převážně z ustanovení § 415 SOZ jakožto generální prevenční klauzule. Klíčové je pak rozhodnutí Nejvyššího soudu *sp. zn. 29 Odo 1166/2004*, kterým byla kvalifikována povaha předmluvní odpovědnosti jako mimosmluvní.

Současná soudní praxe na tu před rekodifikací velkou měrou navázala. Rozdíl ale lze spatřovat například v tom, že za předešlé právní úpravy se většina případů týkala již uzavřené smlouvy. V současné době je také upuštěno

od restriktivního postoje k rozsahu náhrady škody. Rozhodovací praxe ve vztahu k předsmmluvní odpovědnosti však zatím není příliš bohatá. Soudy se doposud zabývaly především případy ukončení jednání bez spravedlivé důvodu, přičemž za stěžejní lze označit rozhodnutí Nejvyššího soudu *sp. zn. 25 Cdo 856/2018*, na které bylo dalšími rozhodnutími navázáno.

V závěrečné kapitole pak bylo postaveno na jisto, že ustanovení § 1728 a násl. OZ jsou uplatnitelná také na pracovněprávní vztahy, neboť nebyl zjištěn žádný důvod, který by tvrdil opak. Jediným případem, který se dle mého názoru v pracovněprávní oblasti neuplatní, a to vzhledem ke svému charakteru, je případ zneužití důvěrných informací ve smyslu ustanovení § 1730 OZ.

V souvislosti s výše uvedenými závěry lze hodnotit výslovné zakotvení institutu v českém právním prostředí převážně kladně. Poněvadž ho však doprovází také řada výkladových nejasností, je zřejmé, že v důsledku budoucí judikaturní činnosti projde ještě značným vývojem.

Pokud si čtenář po přečtení předkládané diplomové práce dokáže odpovědět na otázku, co je podstatou institutu culpa in contrahendo a zároveň si uvědomuje jeho nezbytnost, tak bylo cíle, který jsem si v úvodu této práce vytyčila, dosaženo.

Resumé

This diploma thesis deals with the institute of pre-contractual liability, which has been explicitly regulated by law since the recodification of private law in the Czech Republic. It can be found primarily in the provisions of § 1728 to § 1730 of Act No. 89/2012 Coll., The Civil Code. However, in the Czech legal environment this isn't a completely unknown concept, as the existence of pre-contractual liability used to be inferred by court practice from partial provisions of the then valid laws. The aim of the thesis is to provide a comprehensive view of the issue of duties by which the contracting party is bound before the conclusion of the contract in our territory and to point out possible interpretive ambiguities that the legislation contains. However, the work doesn't only focus on theoretical foundations and case law conclusions, but also points to the practical use of this institute.

This work is divided into an introduction, five chapters and a conclusion. The first chapter outlines the historical circumstances of the institute, its subsequent development and grounding in selected foreign legal systems of continental Europe. The next chapters deal with the development and concept of the institute of pre-contractual liability in the Czech legal environment. First is pointed out the concept of the institution of pre-contractual liability before the recodification of private law. In particular, on the partial provisions of the then effective legal regulations, on the basis of which case law-based cases of pre-contractual liability. The third chapter, which deals with the current concept of the institute in our territory, is crucial and the most extensive. There is detailed analysis of the cases of pre-contractual liability regulated by law, which are i) negotiating a contract without intending to conclude it, ii) terminating the contract without a good reason, iii) breach of information obligations, iv) misuse of confidential information and v) invalidation of the contract. However, the building block of pre-contractual liability, which is the principle of good faith, the relationship of the institute with third parties or the limitation period for damages, is also not neglected. In the fourth chapter, especially the key decisions of the Supreme Court of the Czech Republic, which had the greatest influence on the formation of pre-contractual liability into its current form, are subjected to a detailed analysis. In the final chapter, the theoretical knowledge gained from the previous chapters is applied to model examples.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

1.1. Odborné knižní publikace

BARTOŠEK, Milan, BARTOŠEK, Milan a JAVORSKÝ, Jan. *Encyklopedie římského práva*. Praha: Panorama, 1981.

DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné, 2. aktualizované vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3.

HRÁDEK, Jiří. *Předsmluvní odpovědnost: Culpa in contrahendo*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2009. ISBN: 978-80-903786-9-8.

HULMÁK, Milan; PETROV, Jan; LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN: 978-80-7400-535-0.

HULMÁK, Milan, PETROV, Jan, LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, ISBN: 978-80-7400-287-8.

HULMÁK, Milan. *Uzavírání smluv v civilním právu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN: 978-80-7400-062-1

HURDÍK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN: 978-80-7380-718-4.

HURDÍK, Jan; LAVICKÝ, Petr. *Systém zásad soukromého práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5063-1.

KINCL, Jaromír; URFUS, Valentin; SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck 1995. ISBN 80-7179-031-1

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN: 978-80-7400-529-9.

MATULA, Zbyněk. *Culpa in contrahendo*. Praha: Wolters Kluwer, 2012. ISBN 978-80-7357-719-3.

PETROV, Jan; VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. Komentář*, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN: 978-80-7400-747-7.

RABAN, Přemysl a kol. *Závazkové právo*. Brno: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, 2019. ISBN: 978-80-8771-318-1.

ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta a kol. *Občanský zákoník I, II*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN: 978-80-7400-108-6.

ŠTENGLOVÁ, Ivana; PLÍVA, Stanislav a kol. *Obchodní zákoník*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN: 978-80-7400-055-3.

ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; TICHÝ, Luboš. *Sborník statí z diskusních fór o rekodifikaci občanského práva*. 3. díl, Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008. ISBN: 973-80-7357-394-2.

TINTĚRA, Tomáš.; PETR, Pavel. *Základy závazkového práva. 1.díl*. 2. vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN: 978-80-7502-476-3.

1.2. Odborné články

ERÉNYI, Tereza, VEJSADA, Daniel. Předsmulvní odpovědnost v pracovním právu. *Práce a mzda*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, č. 3, s. 20 a násl. ISSN: 0032-6208.

HULMÁK, Milan. Limity předsmulvní odpovědnosti. *Bulletin Advokacie*, č. 3, 2011, s. 53 a násl. ISSN: 1210-6348.

HULMÁK, Milan, VLČEK, Karel. Obecná informační povinnost při sjednávání smlouvy – 1. část. *Právní rozhledy*. Praha: C.H. Beck, 2012, č. 17, s. 602 a násl. ISSN: 1210-6410.

HULMÁK, Milan, VLČEK, Karel. Obecná informační povinnost při sjednávání smlouvy – 2. část. *Právní rozhledy*. Praha: C.H. Beck, 2012, č. 18, s. 644 a násl. ISSN: 1210-6410.

JANOŠKOVÁ, Anežka. Rozsah a limitace odpovědnosti za ukončení vyjednávání o smlouvě bez spravedlivého důvodu. *Právní rozhledy*. 2016, č. 23 a násl., s. 807 a násl. ISSN: 1210-6410.

LANDWEHRMANN, Tereza. Offer Letter v personální praxi. *Praktická personalistika*, 2017, č. 9, s. 31 a násl. ISSN: 2336-5072.

LINHART, Aleš. Meze předsmulvní odpovědnosti podle o. z. a výkladová praxe soudů. *Bulletin advokacie*, 2017, č. 3, s. 29 a násl. ISSN: 1210-6348

MORÁVEK, Jakub. Culpa in contrahendo v pracovněprávních vztazích. *Sborník z konference Bratislavské právnické fórum 2013*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislavě, Právnická fakulta, 2013, s. 1549 a násl. ISSN: 0524-2258.

PELIKÁN, Martin. K některým otázkám předsmluvní odpovědnosti v praxi. *Obchodněprávní revue*. 2017, č. 5, s. 129 a násl. ISSN: 1803-6554.

SALÁČ, Jaroslav. Culpa in contrahendo v českém právu?. *Právní rozhledy*. Praha: C. H. Beck, 2002, č. 9., s. 413 a násl. ISSN: 1210-6410.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

2.1. Tuzemské internetové zdroje

BENEŠOVÁ, Eva. Předsmluvní odpovědnost v pracovněprávních vztazích [online]. *PSK. - Personální a sociálně právní kartotéka*. PSK (Wolters Kluwer), 2016, č. 9, s. 2 [cit 5. 3. 2021]. ISSN: 1211-9482. Dostupné z: www.noveaspi.cz pod identifikačním číslem ASPI: LIT211107CZ

BEZOUŠKA, Petr; DOLEŽAL, Tomáš; HULMÁK, Milan; PSUTKA, Jindřich. *Soudní judikatura ve světle nového občanského zákoníku. Komentovaný rejstřík judikatury a její užití po rekodifikaci*. [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2016 [cit. 1. 3. 2021]. ISBN: 978-80-7552-090-6. Dostupné z: www.noveaspi.cz pod identifikačním číslem ASPI: MN32CZ.

LOVĚTÍNSKÝ, Vojtěch. *Ukončení jednání o uzavření smlouvy z důvodu výhodnější nabídky a náhrada škody*. EPRAVO.CZ [online]. Publikováno 18. 12. 2020 [cit. 23. 2. 2021], ISSN: 1213-189X. Dostupné z: <http://epravo.cz/top/clanky/ukonceni-jednani-o-uzavreni-smlouvy-z-duvodu-lepsi-nabidky-a-nahrada-skody-112239.html>

MALIŠ, Daniel. *Čtyři skutkové podstaty předsmluvní odpovědnosti podle NOZ*. EPRAVO.CZ [online]. Publikováno 25. 3. 2014 [cit. 28. 2. 2021]. ISSN: 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ctyri-skutkove-podstaty-predsmluvni-odpovednosti-podle-noz-93920.html>

ONDREJOVÁ, Dana. *Průvodce uzavíráním smluv. 3 aktualizované vydání*. [online]. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020 [cit. 28. 2. 2021]. ISBN: 978-80-7598-806-5. Dostupné z www.noveaspi.cz pod identifikačním číslem ASPI: MN601CZ

SONNENBERGER, Hans Jürgen. Dílčí reforma francouzského Code Civil [online]. *JurP. - Jurisprudence*, 2018, č. 4 [cit. 15. 2. 2021]. Dostupné z: www.noveaspi.cz pod identifikačním číslem ASPI: LIT250640CZ

ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. [online]. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014 [cit. 18.2. 2021]. ISBN: 978-80-7598-656-6. Dostupné z: www.noveaspi.cz pod identifikačním číslem ASPI: KO89_a012CZ

ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek V, (§ 1721-2520)*. [online]. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014 [cit. 13.2. 2021]. ISBN: 978-80-7478-638-9. Dostupné z: www.noveaspi.cz pod identifikačním číslem ASPI: KO89_e2012CZ

ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)*. [online]. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014 [cit. 13.2. 2021]. ISBN: 978-80-7478-630-3. Dostupné z: www.noveaspi.cz pod identifikačním číslem ASPI: KO89_f2012CZ

2.2. Zahraniční internetové zdroje

FEBBRAJO, Tommaso. Good Faith and Pre-Contractual Liability in Italy: Recent Developments in the Interpretation of Article 1337 of the Italian Civil Code [online]. *The Italian Law Journal*, 2016, č. 2, s. 291 a násl. [cit. 12. 2. 2021]. ISSN: 2421-2156. Dostupné z: www.theitalianlawjournal.it

KESSLER, Friedrich; FINE, Edith. Culpa in Contrahendo, Bargaining in Good Faith, and Freedom of Contract: Comparative Study [online]. *Harvard Law Review*, 1964, č. 3, s. 402 a násl. [cit. 3. 1. 2021]. ISSN: 2161-976X. Dostupné z: www.trans-lex.org

MIRMINA, Steven A. A Comparative Survey of Culpa in contrahendo, focusing on its origins in Roman, German, and French law as well as its application in American law. *Connecticut journal of international law* [online]. Hartford, CT: Connecticut Journal of International Law Association, s. 82 a násl. [cit. 6. 1. 2021]. ISSN: 0897-1218. Dostupné z: www.heinonline.com

MONSALVE-CABALLERO, Vladimir. The Legal and Historical Panorama of Culpa in Contrahendo at Contractual Negotiations-An Approach from European

and Latin American Law [online]. *Revista de Derecho*, 2013, č. 39., s. 128 a násl. ISSN: 0121-8697 [cit. 8. 1. 2021]. Dostupné z: www.redalyc.org

3. Seznam právních předpisů

3.1. Tuzemské právní předpisy

Ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

3.2. Právní předpisy EU

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/696 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES

4. Seznam judikatury a dalších rozhodnutí

4.1. Judikatura Ústavního soudu ČR

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 26. února 1998, sp. zn. II. ÚS 249/97

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 6. listopadu 2007 sp. zn. II. ÚS 3/06

4.2. Judikatura Nejvyššího soudu ČR

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. prosince 2002, sp. zn. 30 Cdo 1251/2002

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. října 2006, sp. zn. 29 Odo 1166/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. ledna 2007, sp. zn. 25 Cdo 874/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. července 2009, sp. zn. 25 Cdo 1394/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. července 2010, sp. zn. 23 Cdo 3724/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. září 2008, sp. zn. 25 Cdo 127/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. února 2011, sp. zn. 25 Cdo 4147/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. ledna 2016, sp. zn. 25 Cdo 5233/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. října 2016, sp. zn. 25 Cdo 337/2015

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. října 2018, sp. zn. 25 Cdo 856/2018

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. října 2019, sp. zn. 26 Cdo 2987/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. února 2020, sp. zn. 25 Cdo 130/2020

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. června 2020, sp. zn. 32 Cdo 1240/2020

4.3. Judikatura Vrchního soudu ČR

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 16. září 1997, sp. zn. 5 Cmo 347/96

4.4. Rozhodnutí soudů nižších stupňů

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 19. září 2019, sp. zn. 22 C 136/2017

4.5. Zahraniční judikatura

Rozhodnutí Kasačního soudu ze dne 7. října 1997, č. 96-10.380 [online]. Cour de Cassation, Chambre Civile 3 [cit. 14. 2. 2021].

Dostupné z: https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000007356883?page=1&pageSize=10&query=96-10380&searchField=ALL&searchType=ALL&tab_selection=all&typePagination=DEFAULT

5. Další zdroje

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz. In: Beck- online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck. Dostupné z: www.beck-online.cz.

Code européen des Contracts. In: Trans-Lex.org [právní informační systém]. Dostupné z: <https://www.trans-lex.org/450100/ /european-contract-code/>